

JO SAGLIE OG SIGNE BOCK SEGAARD

Grenseløs frivillig foreldreinnsats?

En dokumentasjonsrapport

Jo Saglie og Signe Bock Seggaard

Grenseløs frivillig foreldreinnsats?

En dokumentasjonsrapport

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Bergen/Oslo 2013

© Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2013
Rapport 2013:3

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
Co/Institutt for samfunnsforskning
Munthes gate 31
Postboks 3233 Elisenberg
0208 Oslo
www.sivilsamfunn.no

ISBN (trykt): 978-82-7763-417-3
ISBN (pdf): 978-82-7763-418-0

ISSN (trykt.): 1891-2168
ISSN (web): 1891-2176

Rapporten er finansiert av Kulturdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet gjennom prosjektet «Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor». Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom Uni Rokkan-senteret og Institutt for samfunnsforskning.

Innhold

Figurliste	5
Tabelliste	6
Forord	7
1. Innledning.....	9
Frivillig foreldreinnsats. Avgrensning og definisjon	10
Undersøkelsens design og metodebruk.....	11
2. Omfanget av barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter og frivillig foreldreinnsats	17
Barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter	17
Frivillig foreldreinnsats.....	26
3. Foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats og opplevelse av krysspress.....	35
Holdninger til frivillig foreldreinnsats	35
Hvorfor delta? Motiver for å gjøre frivillig foreldreinnsats	38
Hvorfor delta mer?.....	41
Hvorfor ikke? Begrunnelser for ikke å gjøre frivillig foreldreinnsats...	44
Oppsummering	50
4. Foreldres syn på foreningers forventninger og informasjonsevne.....	51
5. Avslutning	59
Sentrale funn og resultater	60
Krysspress og tilrettelegging – en utfordring?	63
Litteratur	65
Sammendrag / abstract.....	67

Figurliste

Figur 1.	Årsaker til at barn ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Prosent.	22
Figur 2.	Barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter etter foreldres høyeste fullførte utdanning og husholdningsinntekt. Prosent av foreldre som har barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter.	24
Figur 3.	Hvor ofte foreldre med barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter gjør frivillig foreldreinnsats, blant dem som har gjort en frivillig innsats i løpet av det siste året. Prosent.....	30
Figur 4.	Andel som er helt eller nokså enig i utsagnene etter om de har gjort frivillig innsats det siste året eller ikke. Prosent.	37
Figur 5.	Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats. Prosent helt eller nokså enig.....	43
Figur 6.	Begrunnelser for å ikke ville bruke mer tid, eller å ville bruke mindre tid, på frivillig innsats. Prosent helt eller nokså enig	48
Figur 7.	Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter om de har gjort frivillig innsats det siste året eller ikke. Prosent helt eller nokså enig.....	52
Figur 8.	Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter aktivitetskategori. Prosent som er helt eller nokså enig	53
Figur 9.	Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter familiebakgrunn. Prosent som er helt eller nokså enig.....	55
Figur 10.	Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter utdanningsnivå. Prosent som er helt eller nokså enig.....	56

Tabelliste

Tabell 1. Andel som har barn som deltar i en bestemt type organisert fritidsaktivitet. Prosent	19
Tabell 2. Aktører som står bak de organiserte barne- og ungdomsaktivitetene etter hovedkategori av aktivitetstype. Prosent.....	20
Tabell 3. Hvor mye hver husstand bruker på barnas organiserte fritidsaktiviteter pr. år, etter antall barn, gjennomsnitt, median og kvartiler. Kr.....	21
Tabell 4. Hva betinger barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter? Logistisk regresjon. B-koeffisienter	25
Tabell 5. Foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året, for lenger tid siden og totalt, blant foreldre til barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter. Prosent	27
Tabell 6. Gruppen av foreldre som har gjort hhv. har aldri gjort frivillig foreldreinnsats etter en rekke bakgrunnsvariabler ...	28
Tabell 7. Hva betinger frivillig foreldreinnsats? Logistisk regresjon. B-koeffisienter	29
Tabell 8. Hvor mye tid foreldre med barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter bruker på frivillig foreldreinnsats i en vanlig uke, etter type organisert fritidsaktivitet. Prosent	32
Tabell 9. Typer av frivillige foreldreoppgaver som foreldrene har utført, etter type organisatorisk fritidsaktivitet. Prosent	33
Tabell 10. Generelle holdninger til frivillig foreldreinnsats. Prosent	36
Tabell 11. Motiver for frivillig foreldreinnsats. Prosent som mener ulike motiver er «uviktige» og «viktige», samt gjennomsnitt på en 7-punktskala.	39
Tabell 12. Motiver for frivillig foreldreinnsats. Principal komponent faktoranalyse. Roterte faktorladninger.	40
Tabell 13. Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som ikke er aktive i dag. Prosent	42
Tabell 14. Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent	42
Tabell 15. Begrunnelser for å ikke ville bruke tid på frivillig innsats, blant dem som ikke er aktive i dag. Prosent	44
Tabell 16. Begrunnelser for å ville bruke mindre tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent	46
Tabell 17. Begrunnelser for å ikke ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent	47
Tabell 18. Andel som nevner «Min arbeidssituasjon er for krevende» som begrunnelse for å ikke ville bruke mer tid, eller å ville bruke mindre tid, på frivillig foreldreinnsats. Prosent helt eller nokså enig etter kjønn og høyeste fullførte utdanning. .	49
Tabell 19. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon. Prosent.....	52

Forord

Rundt om i landet vårt er det mange voksne som gjør en frivillig innsats for at barn og unge kan fylle fritiden med deltagelse i organiserte aktiviteter innen et bredt spektrum av områder, alt fra sport og idrett til kultur, dans, musikk, speider, hobby og husflid. De fleste av disse frivillige voksne er foreldre og foresatte. I denne rapporten setter vi søkelyset på denne gruppen som gjør en frivillig innsats i tilknytning til sine barns fritidsaktiviteter.

Rapportens overordnede hensikt er å gi et empiribasert bakteppe for å forstå og drøfte frivillig foreldreinnsats fra de voksnes perspektiv. Vi vet at foreldre og foresatte utgjør en vesentlig del av frivillighetens fundament, men vi vet mindre om denne gruppens egen oppfatning av sin innsats og foreningslivet generelt. Det er dette som er vårt fokus og som vi vil belyse gjennom deskriptive analyser. På denne måten ser vi også for oss at rapporten kan fungere som inspirasjon for mer dyptloddende analyser i fremtiden.

Vi vil takke vår kollega Dag Wollebæk, som både har vært en verdifull sparringspartner ved utforming av spørreskjema og har bidratt med nyttige kommentarer til et tidligere utkast. Også en takk til TNS Gallup ved Salve Jortveit som har stått for innsamling av våre grunnlagsdata og til alle de foreldre og foresatte som tok seg tid til å besvare en lang rekke spørsmål.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor er finansiert av Kulturdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Oslo, juni 2013

Jo Saglie og Signe Bock Seggaard

Innledning

På nettsiden til Foreldreportalen, www.foreldreportalen.no, var det for en tid tilbake en debatt under overskriften «Deltar du i dugnader, har frivillige ubetalte verv osv.?»¹ Debatten fikk frem en lang rekke holdninger og erfaringer med det å gjøre en frivillig innsats på vegne av sine barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Noen gjør det av lyst, andre av pliktfølelse, noen sier blankt «nei» uten dårlig samvittighet, mens andre igjen gjemmer seg bak tidsklemma og sier at de heller betaler seg fra å bruke egen tid. Innleggene i debatten avspeiler et mangfold av meninger og oppfatninger blant de voksne, som tross alt fortsatt utgjør en viktig del av grunnlaget for det spekter av fritidsaktiviteter som barn i Norge har å velge imellom. Man snakker om den norske dugnadstradisjonen og viser tilbake til en flere hundre år gammel tradisjon.

Men hva skjer når ideen om tradisjonen møter et samfunn som har opplevd betydelige forandringer? Flere voksne er yrkesaktive, mor og far har begge en karriere og forventningene og kravene til omfanget og omfanget i de organiserte fritidsaktivitetene er kanskje økt eller i hvert fall blitt endret.

Temaet «frivillig foreldreinnsats» kan belyses fra mange innfallsvinkler. Vårt overordnede spørsmål er *hvorvidt foreldre opplever et sterkt krysspress og hva som kan bidra til bedre tilrettelegging*. For å belyse dette vil vi se nærmere på tre underordnede problemstillinger:

1. Omfanget av barns organiserte fritidsaktiviteter og frivillig foreldreinnsats
2. Foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats og opplevelse av krysspress
3. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjonsevne

1. Totalt var det 134 innlegg i nettdebatten, se <http://www.foreldreportalen.no/forum/showthread.php?t=89595> (2013.01.24).

Disse tre problemstillingene avspeiles i rapportens struktur ved at hver problemstilling belyses i et eget kapittel. Kapittel 2 beskriver omfanget av barns deltagelse i den organiserte fritidskulturen og av frivillig foreldreinnsats. Dette danner et bakteppe for å belyse spørsmålet om foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats i kapittel 3. Holdningsaspektet klarlegges ved å se på motiver og grunner for det å gjøre – og ikke gjøre – frivillig foreldreinnsats. I den forbindelse settes det et særskilt fokus på foreldres opplevelse av krysspress ut fra det perspektivet at foreldres frivillige engasjement i praksis kan komme i konflikt med andre forpliktelser – i fritiden, hjemmet og på arbeidsplassen. Det tredje aspektet som belyses handler om foreldres syn på foreningers forventninger til foreldrene samt foreningenes evne til å kommunisere disse forventningene på en tydelig måte. I rapportens siste kapittel samlers trådene og vi oppsummerer undersøkelsens sentrale funn og resultater gjennom en drøftelse av det overordnede spørsmålet om krysspress og tilrettelegging.

Videre i denne innledningen drøfter vi begrepet «frivillig foreldreinnsats» og operasjonaliseringen av begrepet i den empiriske undersøkelsen. Innledningskapitlet avsluttes med en beskrivelse av undersøkelsens design og metodebruk.

Frivillig foreldreinnsats. Avgrensning og definisjon

Med «frivillig foreldreinnsats» mener vi ulønnet arbeid/innsats som en omsorgsperson gjør i forbindelse med barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Vi regner arbeidet som ulønnet selv om man mottar en viss godtgjørelse for utgifter eller en mindre, symbolsk betaling.

Frivillig foreldreinnsats innebærer altså å engasjere seg i barnas fritidsaktiviteter på frivillig basis og kan omfatte mange forskjellige oppgaver. Alt fra kontinuerlige oppgaver som å være trener, instruktør og mer administrative oppgaver som å være lagleder, ansvarlig for informasjonsformidling og websider til mer sporadiske oppgaver som kakebaking, kioskvakt, loddsalg, p-vakt, kjøring til/fra kamp og organisering av loppemarked. Blant dem som engasjerer seg mer enn bare sporadisk, kan innsatsen være jevnt fordelt ut over året eller sesongbetinget.

Vårt hovedfokus er frivillig foreldreinnsats knyttet til barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Når det gjelder foreldres frivillige innsats i tilknytning til barnas skole og barnehage i form av f.eks. FAU-medlem, klassekontakt, styrerepresentant m.m., vil slik informasjon ikke bli belyst i denne rapporten.

Med dagens mangfold av familietyper har det budt på en del utfordringer å definere og ikke minst å operasjonalisere «foreldreinnsats». Vi har valgt å forstå begrepet «foreldre» bredt snarere enn snevert. Det handler om voksne

som omsorgspersoner og foresatte, hvilket også inkluderer steforeldre som bor sammen med stebarna.²

Når det gjelder «foreldreinnsats», er vårt resonnement at dette må avgrenses ut fra barnets alder. Vi har valgt å si at foreldre med barn i alderen 3–16 år er den gruppen som i overveiende grad gjør – eller blir forventet å gjøre – ulønnet arbeid/innsats i forbindelse med sine barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. I dagens Norge er det 872.192 barn i denne aldersgruppen (SSB 2013a).

Undersøkelsens målgruppe er dermed voksne med barn i alderen 3–16 år. Mer konkret har undersøkelsen hatt som hensikt å inkludere følgende tre grupper av voksne:

- Voksne som bor sammen med egne barn.
- Voksne som ikke bor sammen med egne barn, men med ektefelles/samboers barn.
- Voksne som har egne barn, men verken bor sammen med dem eller med eventuell ektefelle/samboers barn.

I praksis er det også mulig å tenke seg at det finnes voksne som faller i flere av kategoriene samtidig, idet «barn» kan dekke over et eller flere barn med ulik bosted. Det finnes ikke tilgjengelige statistiske opplysninger som gjør det mulig å si noe om datas representativitet med hensyn til disse tre gruppene. Det viktigste i denne sammenhengen har derfor vært med sikkerhet å kunne si at undersøkelsen *ikke* ekskluderer noen av disse gruppene.

Undersøkelsens design og metodebruk

Den praktiske delen av spørreundersøkelsen ble gjennomført som en webbasert undersøkelse av TNS Gallup i januar og februar 2013. Undersøkelsens respondenter er hentet fra TNS Gallups webpanel – GallupPanelet – bestående av cirka 60.000 medlemmer.³

For å sikre at undersøkelsen gikk ut til den ønskede målgruppen jf. over, ble kvalifiserte respondenter (målgruppen) screenet frem i TNS Gallups Screenerbuss. Screenerbussen er til for å screene seg frem til særlig smale målgrupper (under 30 prosent av befolkningen). Hver måned går Screenerbuss ut til 10.000 respondenter blant GallupPanelets medlemmer. For å få et tilstrek-

2. Videre vil vi bruke begrepet «foreldre» som en samlebetegnelse.

3. For nærmere informasjon om Galluppanelet vises det til TNS Gallups nettside <http://www.tns-gallup.no/?aid=9072138>.

kelig stort utvalg har denne undersøkelsen vært gjennom to Screenerbusser hos TNS Gallup. Screenerspørsmålet var følgende:

Hvor mange barn i alderen 3–16 år er du forelder/foresatt til?

Her tenker vi både på barn som bor sammen med deg i husstanden og barn du ikke bor sammen med.

Spørsmålet ble stilt åpent og respondenten skulle svare numerisk.

Siden undersøkelsen også har som formål å sikre at ulike familiekonstellasjoner ble inkludert, f.eks. helge-foreldre eller samboende med barn som ikke er egne barn, ble screenerspørsmålet krysset med følgende bakgrunnsvariabel («bolig 11»):

Hvilken av følgende påstander beskriver best din boligsituasjon?

- a. Jeg bor sammen med ektefelle / samboer
- b. Jeg bor sammen med ektefelle / samboer og barn
- c. Jeg bor sammen med mine barn
- d. Jeg bor sammen med mine foreldre
- e. Jeg bor alene
- f. Jeg deler bolig med andre voksne (bofellesskap eller tilsvarende)
- g. Annet, spesifiser: _____

Dette er opplysninger som allerede ligger registrert og jevnlig oppdateres på respondentene i GallupPanelet.

Ved å krysse screenerspørsmålet og de ulike verdiene i «bolig11»-variabelen, kunne man således screene frem kvalifiserte respondenter:

1. Har barn i husstanden i følge «bolig 11» + svarer at de har egne barn 3–16 år (Screenerspørsmål).
2. Har ikke barn i husstanden i følge «bolig 11» + svarer at de har egne barn 3–16 år (Screenerspørsmål).
3. Har barn i husstanden i følge «bolig 11» + svarer ikke at de har egne barn 3–16 år (Screenerspørsmål).

Med hensyn til punkt tre, var det nødvendig å kontrollere dette mot ytterligere en bakgrunnsvariabel som inkluderer opplysninger om fødselsår på husstandsmedlemmer. Alle respondenter som hadde husstandsmedlem født mellom 1997 og 2009 ble rekruttert inn i undersøkelsen.

Den første screenerbussen gikk ut 15. januar 2013. Av de 10.000 denne gikk ut til, var det 6331 som svarte på screenerspørsmålet. Av disse ble 1332 screenet inn i undersøkelsen. Den andre screenerbussen gikk ut 12. februar 2013. Her ble screenerspørsmålet besvart av 6233. Av disse ble 1513 screenet inn i undersøkelsen.

Den første piloten var klar 4. februar 2013 med 28 testintervju og den første feltperiode til de screenede i januar-screenerbussen startet 6. februar 2013. Av de 1332 i målgruppen, svarte 775 på hovedundersøkelsen, det vil si en svarprosent på 58 prosent. Andre feltperiode til de screenede i februar-screenerbussen startet 27. februar 2013. Av de 1513 i målgruppen, svarte 1048 på hovedundersøkelsen, det vil si en svarprosent på 69 prosent. Totalt var det 1823 gyldige svar hvilket tilsvarer en svarprosent på 64,1 prosent.⁴ Det bør her nevnes at svarprosenten ikke lar seg sammenlikne direkte med svarprosenten fra andre undersøkelser, siden det er en preseleksjon til panelet. – Se drøftelsen i neste avsnitt om utvalgets representativitet.

Det elektroniske spørreskjemaet besto av til sammen 31 spørsmål. Det var lagt inn en rekke filterspørsmål, hvilket innebar at den enkelte respondenten fikk de spørsmålene som var relevante gitt vedkommendes svar på tidligere spørsmål. Mediantiden på undersøkelsen var 6 minutter.

Etter slutført undersøkelse ble datafilen koblet sammen med ulik bakgrunnsinformasjon om respondentene som TNS Gallup har tilgang til via GallupPanelet og sine databaser.⁵

Utvalgets representativitet

Undersøkelsen er som nevnt webbasert og gjennomført på grunnlag av rekruttering gjennom GallupPanelet. Vi kan ikke se bort fra at det allerede her legger en siling som er årsak til et skjevt utvalg i forhold til universet på en rekke sentrale bakgrunnsvariabler. Det gjelder for eksempel kjønn, utdanning, husholdningsinntekt og etnisitet. Det vil si at sammensetningen av utvalget i undersøkelsen potensielt avviker på en systematisk måte fra den faktiske målgruppesammensetningen.

4. Etter de to feltperiodene hadde 2133 respondenter besvart undersøkelsen. Det viste seg imidlertid at 310 personer ikke var i målgruppen – enten fordi de hadde misforstått screenerspørsmålet (hadde barn yngre eller eldre enn 3–16 år), at bostatusen med barn hadde endret seg siden siste oppdatering, at det kom frem gjennom kommentarer at barnet nettopp hadde blitt 17 år evt enda ikke fylt 3 år, at storesøster/storebror oppfattet seg som foresatt eller feilregistreringer i Gallups dataregister. De 310 respondentenes svar ble tatt ut og undersøkelsen sto igjen med 1823 gyldige svar.

5. Når det gjelder håndtering av undersøkelsen og data i henhold til hensynet til personvern og Personopplysningsloven kan det nevnes at TNS Gallups GallupPanel og databaser med personopplysninger er meldt til Datatilsynet. Ifølge Personvernombudet for forskning er det i dette konkrete tilfellet tilstrekkelig at en av institusjonene – TNS Gallup eller Institutt for samfunnsforskning – melder prosjektet og altså oppnevnes som ansvarlig for den behandling av personopplysninger som finner sted.

Om dette er tilfellet eller ikke, kan være vanskelig å vurdere fordi vi ikke kjenner den nøyaktige sammensetningen av universet med hensyn til disse bakgrunnsvariablene. Av samme grunn er det også praktisk talt umulig, og dermed heller ikke tilrådelig, å lage vekter som i analysene kunne kompensere for (eventuelle) skjevheter i utvalget. Når det er sagt vil vi nevne at det er overveiende sannsynlig at data er ganske representativt når det gjelder kjønn, idet det er en balansert kjønnsfordeling (49,5 prosent kvinner og 50,5 prosent menn) som tilsvarer fordelingen i befolkningen generelt (se SSB 2013b). Med hensyn til høyeste fullførte utdanning og husholdningsinntekt er det vanskeligere å konkludere entydig. Det skyldes at vi her ikke på samme måte som med kjønn kan anta at den faktiske målgruppesammensetningen er tilnærmet identisk med befolknings sammensetningen generelt. Eller sagt på en annen måte, vi kan ikke utelukke at voksne som har barn i alderen 3–16 år systematisk avviker fra voksne uten barn i denne aldersgruppen med hensyn til høyeste fullførte utdanning og husholdningsinntekt. Det samme gjelder etnisitet i form av om respondenten og hans/hennes foreldre er født i Norge.

Allikevel, og med henvisning til rekrutteringsgrunnlaget og nærmere analyse av data, er det vår oppfatning at lavt utdannede og personer med lavere husholdningsinntekt er noe underrepresentert i undersøkelsens datamateriale. Likeså er det tilfellet med etnisitet. Særlig er det sannsynlig at personer med ikke-vestlig familiebakgrunn er underrepresenterte i undersøkelsen, hvilket er en av flere årsaker til at vi ikke gjør spesifikke analyser av denne gruppen. I noen av våre analyser bruker vi imidlertid en variabel som vi kaller «Ikke-norsk familiebakgrunn», der «ikke-norsk» omfatter både såkalt vestlig og ikke-vestlig bakgrunn. Nærmere bestemt skiller vi mellom tilfeller der 1) respondenten og/eller begge foreldrene ikke er født i Norge og 2) respondenten og/eller minst en av foreldrene er født i Norge. At det er relevant på denne måten å skille mellom norsk og ikke-norsk familiebakgrunn, gjøres ut fra en antagelse om at den norske måten å gjøre frivillig innsats og dugnad på er særegen. Også personer med familiebakgrunn fra land som på mange måter ellers likner Norge, kan møte en ny kultur når det gjelder frivillig innsats og dugnad i praksis.⁶

Disse forbeholdene er viktig å ha in mente når analysene tolkes. Vi vil spesielt peke på at det er grunn til å tro at de mest utsatte gruppene – foreldre som ikke har råd til å la sine barn delta i fritidsaktiviteter – er dårlig representert i webpanelet. Undersøkelsen er dermed mindre egnet til å belyse proble-

6. Det kan jo nevnes at den ene av forfatterne som er født og oppvokst i et annet skandinavisk land enn Norge, gjennom personlig erfaring med barneidrett har erfart at omfanget så vel som organiseringen av frivillig foreldreinnsats i Norge skiller seg vesentlig fra den måten det gjøres i hennes fødeland, Danmark.

mer knyttet til fattigdom. På den annen side gir undersøkelsen informasjon som kan si noe om hvordan foreldre flest forholder seg til frivillig innsats for sine barn. Dermed er det mulig å belyse en rekke sider ved et tema som vi vet lite om – og dermed danne utgangspunkt for fremtidige undersøkelser. Det er nettopp også en viktig hensikt med denne undersøkelsen.

Omfanget av barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter og frivillig foreldreinnsats

I dette kapitlet beskriver vi omfanget av barns deltagelse i den organiserte fritidskulturen og av frivillig foreldreinnsats. Dette danner et bakteppe for de videre analysene av foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats (kapittel 3) og deres syn på foreningers forventninger samt evne til å formidle disse forventningene (kapittel 4).

Barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter

Deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter skjer i de fleste tilfellene i et miljø der den enkelte deltager må forholde seg til andre samt til de normer og regler som gjelder i det spesifikke fellesskapet. Det er ut ifra et slikt ståsted at flere tar til orde for at organisert deltagelse på det lokale planet innebærer en skole i demokrati (se for eksempel Pateman 1970) og underbygger etablering av til-litsrelasjoner mellom mennesker (Putnam 1993, Wollebæk & Seggaard 2011). Det kan derfor oppfattes som problematisk hvis det eksisterer seleksjonsmekanismer som skaper systematiske forskjeller mellom dem som deltar og dem som ikke deltar (Sivesind 2012: 24). Det kan tilføyes at slike seleksjonsmekanismer er særlig alvorlige dersom de rammer barn og unge, fordi de befinner seg i en «formativ livsfase» som kan påvirke hvordan de forholder seg til tilværelsen livet ut.

Barn og unge i Norge deltar i særlig grad innen organisasjoner og foreninger som driver med idrett, musikk og kultur (Sivesind 2012: 23). Samtidig finner forskningen også tydelige indikasjoner på at det hersker noen seleksjonsmekanismer innen disse feltene som bidrar til at visse grupper av barn og unge systematisk ekskluderes fra deltagelse (Sivesind 2012: 23ff). Det gjelder bl.a. barn i husstander med lavere inntekt.

I dette avsnittet følger vi opp tidligere forskning når vi på grunnlag av nye data ser nærmere på barn og unges deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Men der tidligere forskning i hovedsak har avgrenset sitt fokus til medlemskap i frivillige organisasjoner og foreninger, vil vi fokusere på barn og unges

faktiske deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter uavhengig av hvilken aktør som står bak. Det første spørsmålet er i hvilken grad dagens barn og unge deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

I spørreundersøkelsen ble det listet opp en rekke ulike organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge. Respondentene ble spurt om å krysse av for aktivitetene deres barn deltar i. Dersom respondentene ikke fant en organisert aktivitet som passet, kunne de krysse av for «Andre organiserte aktiviteter for barn og unge». I tillegg var det mulig å svare «Mitt barn driver ikke med noen av disse fritidsaktivitetene» hvilket i praksis vil si at vedkommendes barn ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Undersøkelsen viser at 15 prosent av respondentene har barn som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, mens 85 prosent har barn som deltar i minst en type organisert fritidsaktivitet.

Ser vi nærmere på foreldre som har barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter, viser Tabell 1 hvor stor andel av disse respondentene som har minst ett barn som deltar i en spesifikk aktivitetstype. Nesten seks av ti har barn som deltar i en organisert lagidrett, der fotball skiller seg ut med den største andelen. 41 prosent av respondentene med barn i organiserte fritidsaktiviteter har barn som spiller fotball, mens andelen for håndball er 18 prosent. Det er likeså en forholdsvis stor andel av disse respondentene som har barn som deltar i en organisert individuell idrett, 47 prosent. Men i motsetning til innen lagidrett er det ikke én idrett som utmerker seg spesielt. Det er en forholdsvis jevn fordeling på de nevnte aktivitetstypene: Rundt ti prosent på ski, gymnastikk/turn, svømming og kampsport. Andelen på friidrett og alpint er noe lavere, henholdsvis 3 og 5 prosent.

Når det gjelder ikke-idrettslige fritidsaktiviteter, er det kultur og musikk som topper. 38 prosent av de respondenter som har barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter sier at minst et av barna deltar i aktiviteter innen kultur og musikk. Det kan være korps, kor og dans/teater. Sistnevnte står for den største andelen, 14 prosent, mens de to andre hver har en andel på 8 prosent. Videre oppgir henholdsvis 14 og 12 prosent at barna deltar i speider, hobby- og fritidsaktiviteter og religiøse aktiviteter.

Som det videre ses av Tabell 1 har en del av respondentene svart at barna deltar i «annen aktivitetstype». Det gjelder særlig innen kultur og musikk og individuell idrett, men også mer generelt jf. kategorien «andre organiserte aktiviteter for barn og unge».⁷

7. Respondentene kunne under «andre organiserte aktiviteter for barn og unge» spesifisere aktiviteter som de ikke syntes var dekket av de faste kategoriene i spørreskjemaet. De har blant andre notert aktiviteter som faller inn under motorsport, skyting, skøyter, hestesport, badminton, allidrett, lek og klatring, medlemskap i ideelle organisasjoner og ungdomspartier og treningssentre.

Tabell 1. Andel som har barn som deltar i en bestemt type organisert fritidsaktivitet. Prosent

Fritidsaktivitet	Prosent
<i>Lagidrett</i>	57
-Fotball	41
-Håndball	18
-Innebandy	4
-Andre lagidretter	7
<i>Individuell idrett</i>	47
-Ski	12
-Alpint, snowboard o.l.	5
-Gymnastikk og turn	11
-Svømming	10
-Friidrett	3
-Kampsport	8
-Andre individuelle idretter	12
<i>Kultur & musikk</i>	38
-Korps	8
-Kor	8
-Dans og teater	14
-Annen aktivitet innen kultur, musikk, teater og dans	16
<i>Religiøse aktiviteter</i>	12
-Kristne barne- og ungdomslag	12
-Barne- og ungdomsaktiviteter innenfor andre religioner	1
<i>Speider, hobby- og fritidsaktiviteter</i>	14
-Speider, 4H o.l.	8
-Ungdomsklubb	4
-Andre hobby- og fritidsaktiviteter	3
<i>Andre organiserte aktiviteter for barn og unge</i>	8

N:1543

Beregnet blant foreldre som har barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

De kursiverte deloverskriftene (f.eks. lagidrett) viser andelen av foreldre som har barn som deltar i minst én av aktivitetene (f.eks. håndball, fotball, innebandy og andre lagidretter).

Spørsmål: «Deltar ditt/dine barn i organiserte fritidsaktiviteter? Sett kryss for den/de organiserte aktivitetene ditt/dine barn deltar i. (Ett kryss for hver aktivitet)».

Kort oppsummert kan vi på grunnlag av Tabell 1 konkludere at idrettsfeltet – lagidrett så vel som individuell idrett – er det feltet som foreldrene har langt den største kontakten med gjennom barnas organiserte fritidsaktivitet.

Som nevnt fokuserer vi her på faktisk deltagelse og ikke barn og unges medlemskap. Dette gjør vi fordi det blir stadig mer synlig at andre aktører enn bare medlemsbaserte foreninger og organisasjoner står bak organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge. Samfunnet opplever i stigende grad at markedsbaserte løsninger og kommersielle aktører gjør sitt inntog på områder som tradisjonelt har vært dominert av ikke-kommersielle aktører. Tabell 2 viser

hvordan dette fortøner seg når det gjelder organiserte barne- og ungdomsaktiviteter.

Det tydeligste funnet i tabellen bekrefter det man kunne forvente: i langt de fleste tilfellene står frivillige lag og organisasjoner bak aktivitetene. Det er tilfellet innen alle hovedkategorier av organiserte fritidsaktiviteter, og særlig innen lagidrett. Kommuner og private bedrifter spiller likevel også en betydelig rolle. Kommunene er særlig viktige innenfor kultur og musikk, men på dette feltet har også private bedrifter betydning (nevnes av henholdsvis 49 og 25 prosent). Dette kan blant annet ses i sammenheng med utbredelsen av private danseinstitutter og kommunale kulturskoler. Private bedrifter nevnes oftest i sammenheng med «andre organiserte aktiviteter for barn og unge» som blant andre omfatter hestesport, aktivitet på treningssentre og motorsport.⁷

Tabell 2. Aktører som står bak de organiserte barne- og ungdomsaktivitetene etter hovedkategori av aktivitetstype. Prosent

Fritidsaktivitet	Frivillige lag og organisasjoner	Kommunen	Privat bedrift	N
Lagidrett	98	18	12	874
Individuell idrett	87	19	23	732
Kultur & musikk	80	49	25	590
Religiøse aktiviteter	92	30	18	168
Speider, hobby- og fritidsaktiviteter	89	28	16	220
Andre organiserte aktiviteter for barn og unge	86	20	34	122

Respondentene kunne avgi flere svar på spørsmålet om hvem som står bak aktivitetene fordi de kunne krysse av for flere spesifikke fritidsaktiviteter innen hver hovedkategori. Det betyr at hver rekke summeres til mer enn 100 prosent.

Spørsmål: «Hvem driver fritidsaktivitetene som barna dine deltar i? Sett kryss for alle alternativene som passer»

Når det gjelder religiøse aktiviteter, fremgår det av Tabell 2 at 30 prosent av de respondenter som har barn som deltar i denne type aktiviteten har krysset av for at det er kommunen som driver aktiviteten. Det kan nok virke overraskende høyt, men kan muligvis forklares med at flere respondenter har «plassert» organisert trosopplæring i regi av Den norske kirke inn under kommunens ansvarsområde. Dette fordi informasjon m.m. i forbindelse med trosopplæring i mange tilfeller nok formidles gjennom skolen, ved at barna får utdelt informasjonsskriv m.m. der. På samme måte kan det ikke utelukkes at respondenterne også på andre felt mangler oversikt over hvem som står bak. Man kan

derfor ikke se bort fra at respondentenes svar i Tabell 2 til dels beror på misforståelser. Med andre ord, Tabell 2 bør tolkes med en viss forsiktighet.

Det økonomiske aspektet ved barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter er også en viktig del av bakteppet for å belyse frivillig foreldreinnsats. At det kan være kostbart å være foreldre til barn som driver med slike aktiviteter bekreftes i Tabell 3, som viser hvor mye hver husstand bruker på barnas fritidsaktiviteter pr. år. Noen foreldre nevner beløp på 100.000 kr eller mer pr. år. Det gjelder både foreldre med ett, to, og tre eller flere barn. Allikevel, dette er ikke det generelle bildet. Som det også fremgår i tabellen, bruker 75 prosent av husstandene 10.000 kr eller mindre pr. år, 50 prosent bruker 5.000 kr eller mindre pr. år – 5.000 kr er også medianverdien – og 25 prosent bruker 2.025 kr eller mindre pr. år. Tar man høyde for antall barn i alderen 3–16 år, ser man at det første barnet er relativt dyrest og at husstandenes utgifter til barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter ikke øker proporsjonalt med antall barn: I gjennomsnitt bruker respondenter med ett barn 6.179 kr. pr år, to barn 8.333 kr pr år og respondenter med tre eller flere barn i gjennomsnitt 9.596 kr pr år på barnas organiserte fritidsaktiviteter. Det samme mønsteret gjør seg gjeldende når man betrakter mediankostnadene innen hver kategori. Her bør det også nevnes at det er en tydelig tendens til at foreldre med høyere husholdningsinntekt – og særlig dem med husholdningsinntekt over 1,2 millioner kroner – bruker til dels mye mer enn foreldre med lavere inntekt: Målt i mediankostnader bruker foreldre med husholdningsinntekt 1.200.000–1.399.000 kr og mer enn 1,4 millioner henholdsvis 3000 kr og 5000 kr mer enn medianen for hele gruppen.

Tabell 3. Hvor mye hver husstand bruker på barnas organiserte fritidsaktiviteter pr. år, etter antall barn, gjennomsnitt, median og kvartiler. Kr.

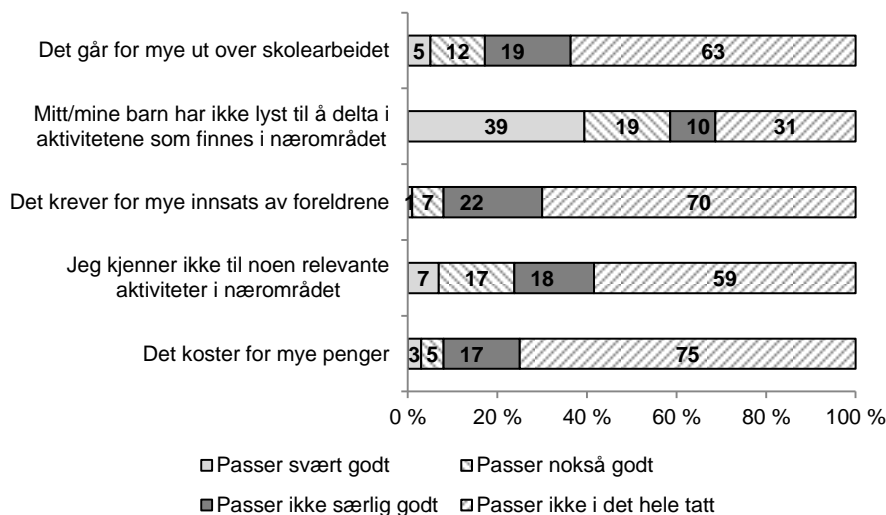
Antall barn mellom 3 og 16 år	Gjennomsnitt	Median	Minimum	Maksimum	N
1	6.179	4.000	0	100.000	698
2	8.333	5.000	0	100.000	635
3 eller flere	9.596	6.000	0	120.000	205
Totalt	7.519	5.000	0	120.000	1.541
1. kvartil (25 %)	2.025				
2. kvartil (50 %)	5.000				
3. kvartil (75 %)	10.000				

En "outlier" som hadde notert 250.000 kr/år er tatt ut av analysen.

Spørsmål: «Omtrent hvor mye bruker din husstand på barnas organiserte fritidsaktiviteter pr. år inkludert kontingent, utstyr m.m.?»

Vender vi nå blikket mot dem som har barn som *ikke* deltar i organiserte fritidsaktiviteter, viser Figur 1 noen av de begrunnelsene som disse foreldrene gir for dette.

Figur 1. Årsaker til at barn ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Prosent.

N: 215–223

Beregnet blant foreldre som har barn som ikke driver med organiserte fritidsaktiviteter

Spørsmål: «Hvorfor deltar ditt/dine barn ikke i organiserte fritidsaktiviteter? Sett kryss for hvor godt de ulike utsagnene nedenfor beskriver årsaken til at barna ikke deltar».

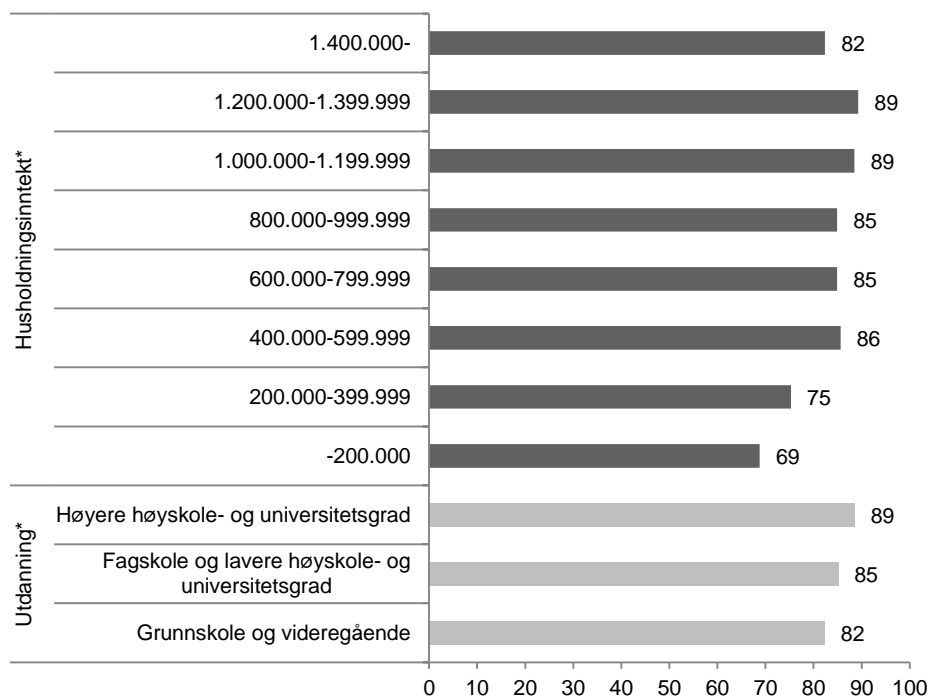
Den begrunnelse som får klart størst oppslutning er «Mitt/mine barn har ikke lyst til å delta i aktivitetene som finnes i nærområdet». 59 prosent mener at denne grunnen passer svært eller nokså godt for deres vedkommende. At deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter går ut over skolearbeidet eller at det ikke er noen relevante aktiviteter i nærområdet er grunner som får oppslutning på rundt 20 prosent av respondentene.

I lys av temaet for denne rapporten, frivillig foreldreinnsats, er det interessant å notere at «Det krever for mye innsats av foreldrene» viser seg å være den grunnen som får lavest oppslutning – sammen med «Det koster for mye penger». Bare 8 prosent synes at disse grunnene passer svært eller nokså godt som årsak til at deres barn ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Nærmere analyser viser imidlertid en signifikant tendens til at foreldre med lav husholdningsinntekt i langt større grad enn foreldre med høyere husholdningsinntekt nevner «Det koster for mye penger» som en årsak til at barna ikke deltar i

organiserte fritidsaktiviteter.⁸ For husholdninger med en inntekt over 600.000 kroner forekommer dette svaralternativet nesten irrelevant: Mer enn 95 prosent mener ikke at svaret passer for deres situasjon. Tilsvarende andel for dem med husholdningsinntekt under 600.000 kroner er 77 prosent. Det kan tyde på at barns deltagelse til dels er økonomisk betinget. Det kan naturligvis være mange grunner til at barn ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Noen mulige grunner har vi belyst ved at respondentene har tatt stilling til forhåndsformulerte begrunnelser (Figur 1). Samtidig kan man også forestille seg at mer objektive forhold knyttet til familien og husstanden samt den større konteksten betinger om barn driver med organiserte aktiviteter i fritiden. Dette belyses i Figur 2 og Tabell 4. Ser vi først på noen bivarierte sammenhenger viser Figur 2 en klar tendens til at barn til foreldre med lavt utdanningsnivå og barn i husholdninger med lavere inntekt – under 400.000 kroner – i mindre grad enn andre deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

8. Den bivarierte sammenhengen er signifikant på 1 prosent nivå, (Pearsons $r=-0,279$).

Figur 2. Barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter etter foreldres høyeste fullførte utdanning og husholdningsinntekt. Prosent av foreldre som har barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter.

N - Grunnskole og videregående: 447; N - Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad: 1019; N - Høyere høyskole- og universitetsgrad: 348

N - -200.000:16; N - 200.000-399.999: 97; N - 400.000-599.999: 216; N - 600.000-799.999: 378; N - 800.000-999.999: 522; N - 1.000.000-1.199.999: 252; N - 1.200.000-1.399.999: 121; N - 1.400.000- : 108.

*Den bivariate sammenhengen er signifikant på 5 prosent nivå (Pearsons r: 0,057 (utdanning), 0,050 (husholdningsinntekt).

Tabell 4 viser resultatet av en multivariat analyse av hva som betinger barns organiserte aktivitetsdeltagelse. Her tar vi flere forklaringsvariabler inn i analysen, ved siden av utdanning og inntekt. To bakgrunnsvariabler viser seg å ha signifikant effekt når det kontrolleres for andre relevante forhold. Den ene er forelderens (respondentens) utdanningsnivå, mens den andre er kontekstvariablen «folketall» (kommunestørrelse).

Tabell 4. Hva betinger barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter?
Logistisk regresjon. B-koeffisienter (7)

Konstant	2,355
Høyeste fullførte utdanning (1)	0,229*
Husholdningsinntekt (2)	0,078
Ikke-norsk familiebakgrunn (3)	0,202
Foreningsmedlem (4)	0,235
Sentralitet (5)	-0,083
Folketall (6)	-0,136*
Nagelkerke-R2	0,024

N: 1691

(1) 1=Grunnskole og videregående, 2=Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad, 3=Høyere høyskole- og universitetsgrad

(2) Husholdningsinntekt er behandlet som en kategorisk variabel med åtte verdier.

(3) 1=Respondenten og/eller begge foreldrene er ikke født i Norge.

(4) 1=Medlem av en frivillig organisasjon eller forening.

(5) 0=Minst sentrale kommuner 1=Mindre sentrale kommuner 2=Noe sentrale kommuner 3=Sentrale kommuner.

(6) I analysen er det brukt den naturlige logaritmen til folketallet i kommunene.

(7) Høy verdi på avhengig variabel=respondentens barn deltar i organiserte fritidsaktiviteter. En logistisk regresjonsanalyse i flere trinn avdekket ikke noen forandringer når de uavhengige variablene ble lagt inn i bolker. Heller ikke når husholdningsinntekt, høyeste fullført utdanning og sentralitet ble lagt inn i analysen som dummyvariabler ble det avdekket noen forandringer.

*Signifikant på 5 prosent nivå

Mer konkret indikerer resultatet i Tabell 4 at barn av foreldre med høyere utdanning alt annet likt har større sannsynlighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter enn barn av foreldre med lavere fullført utdanning. Videre indikerer den signifikante effekten av folketall at barn av foreldre i mindre kommuner alt annet likt har større sannsynlighet for å drive med aktiviteter i fritiden enn barn av foreldre som bor i større kommuner. Disse to signifikante effektene er interessante fordi de i noen grad kan tolkes som uttrykk for ulikhet: Forskjeller i sosial og geografisk bakgrunn skaper ulikhet i barns sannsynlighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter. Med andre ord, sosial og geografisk bakgrunn fungerer som seleksjonsmekanismer.

Det er i denne sammenhengen nødvendig å nevne at analysen i Tabell 4 *ikke* avkrefter funnet fra Figur 2: at barn i husholdninger med lavere inntekt i mindre grad deltar i slike fritidsaktiviteter enn barn i bedre stilte husholdninger. Når sammenhengen i den multivariate analysen i Tabell 4 bare er signifikant på 10 prosent nivå, skyldes det trolig at utdanning og inntekt er forbundet med hverandre, slik at effekten av inntekt svekkes etter kontroll for utdanning. Det betyr alt i alt at vi i vårt datamateriale ser tendens til sosioøkonomisk og

geografisk betinget ulikhet i barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter – slik den tidligere nevnte bivariate sammenhengen mellom husholdningsinntekt og svaralternativet «Det koster for mye penger» også indikerer.

På den andre siden er det også interessant å notere at om foreldrene selv er medlem av en organisasjon eller forening ikke ser ut til å ha noen særlig betydning for om barna deltar i organiserte fritidsaktiviteter, når vi kontrollerer for forskjellige bakgrunnsvariabler.

I neste avsnitt retter vi blikket mot foreldre med barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter, idet vi ser nærmere på i hvilken grad de gjør en frivillig foreldreinnsats samt hva denne i så fall består av.

Frivillig foreldreinnsats

Fra tidligere undersøkelser vet vi at utbredelsen av frivillig arbeid i Norge generelt er meget stor i internasjonal målestokk (Sivesind 2007, Wollebæk m.fl. 2000). Selv om det de siste årtier har vært en relativ nedgang når det tas høyde for befolkningsveksten, er omfanget fortsatt svært stort (Wollebæk & Sivesind 2010). Samtidig understreker forskerne at det er en tendens til at «de frivillige kjernetroppene» krymper, idet andelen som gjør mer enn en halvtimes innsats er redusert (2010: 26). Fra forskningen vet vi også at andelen av voksne med barn under 16 år som har gjort frivillig arbeid er noe redusert når man sammenligner tall for 2004 og 2009, men allikevel konkluderer forskningen at «foreldre fortsatt [er] den mest aktive gruppen, og utgjør kjernetroppene» (Wollebæk & Sivesind 2010: 43).

Når det gjelder hva som kjennetegner de som gjør frivillig arbeid og innsats generelt, peker tidligere forskning på at samtidig som kjønnsforskjellen har blitt mindre (Wollebæk & Sivesind 2010: 41, Enjolras & Wollebæk 2010), så er det tydelige tegn på at «de sosiale forskjellene i det norske organisasjonssamfunnet er økende» (Wollebæk & Sivesind 2010: 45). Det viser seg ved at forskjellen mellom høyt og lavt utdannede og mellom høy- og lavinntektskusstander er økende når det gjelder å gjøre frivillig innsats og arbeid generelt.

Med disse generelle betraktninger i bakhodet, skal vi videre i dette avsnittet konsentrere oss om frivillig innsats som utføres av foreldre og foresatte til barn i alderen 3–16 år som driver med organiserte fritidsaktiviteter – frivillig foreldreinnsats. Vi gjør dette gjennom et øyeblikksbilde av omfanget av og innholdet i denne innsatsen, samt ved å se nærmere på hva som kjennetegner de foreldrene som stiller opp – og ikke stiller – på sine barns vegne.

Tar vi et oversiktsbilde, ser vi i Tabell 5 at 76 prosent av foreldrene til barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året. 48 prosent av de 24 prosent som ikke har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året, har gjort det for lenger tid siden. Totalt har 88 prosent av foreldrene til barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter på et eller annet

tidspunkt gjort frivillig foreldreinnsats. Dermed har bare 12 prosent aldri gjort frivillig foreldreinnsats i forbindelse med sine barns fritidsaktiviteter.

Tabell 5. Foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året, for lenger tid siden og totalt, blant foreldre til barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter. Prosent

	Har du gjort en frivillig innsats for en eller flere av de organiserte aktiviteter barnet/barna er med på i løpet av det siste året?	Har du tidligere gjort frivillig foreldreinnsats for barnas organiserte fritidsaktiviteter (mer enn for et år siden)?	Har gjort frivillig foreldreinnsats, totalt
Ja	76	48	88
	1552	372	1550

Skiller man mellom de foreldrene som aldri har gjort versus de som har gjort frivillig foreldreinnsats (siste kolonne i Tabell 5) viser Tabell 6 hvordan disse fordeler seg på en rekke bakgrunnsvariabler.

Tabell 6 viser at de to gruppene – foreldre som aldri har gjort og foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats – ikke skiller seg fra hverandre når det gjelder kjønn og etnisk familiebakgrunn, mens det er noen mer systematiske og signifikante forskjeller⁹ når det gjelder utdanningsnivå, medlemskap i foreninger og organisasjoner samt frivillig engasjement utenom i rollen som foreldre. I gruppen av foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats er det en mindre andel med fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad og en større andel med grunn- og videregående skole som høyest fullført utdanning. Det er liten forskjell når det gjelder det høyeste utdanningsnivået. Her er det verdt å minne om at det skjer en seleksjon allerede ved at barn av lavt utdannede foreldre deltar sjeldnere i organiserte fritidsaktiviteter. Denne analysen innbefatter bare de som har barn som deltar i aktiviteter.

Videre viser Tabell 6 at foreldre som er selv medlem av frivillige organisasjoner og/eller utfører frivillig arbeid (ut over frivillig foreldreinnsats) er overrepresentert i gruppen som har gjort frivillig foreldreinnsats. Det kan dels tyde på en sosialiseringseffekt og dels en «ja-person»-effekt.

9. Forskjellene er signifikante på 4-6 prosent nivå.

Tabell 6. Gruppen av foreldre som har gjort hhv. har aldri gjort frivillig foreldreinnsats etter en rekke bakgrunnsvariabler. Prosent

	Har gjort	Har aldri gjort
<i>Kjønn</i>		
-Kvinne	50	49
-Mann	50	51
<i>Høyeste fullførte utdanning</i>		
-Grunnskole og videregående	25	19
-Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad	55	62
-Høyere høyskole- og universitetsgrad	20	19
<i>Foreningsmedlem</i>		
-Ja	87	76
-Nei	13	24
<i>Har gjort annen frivillig innsats</i>		
-Ja	67	44
-Nei	33	56
<i>Familiebakgrunn</i>		
-Ikke-norsk (1)	6	7
-Norsk (2)	94	93

N - Har gjort: 1357

N - Har aldri gjort: 193

(1) Respondenten og/eller begge foreldrene er ikke født i Norge.

(2) Respondenten og/eller minst en av foreldrene er født i Norge.

Tabell 7 følger opp analysene i Tabell 6, idet vi her har gjennomført en multivariat analyse der effekten av en gitt bakgrunnsvariabel på frivillig foreldreinnsats tar høyde for effekten til andre variablene. Den eneste tydelige og signifikante effekten som finnes er av «har gjort annen frivillig innsats» utover eventuell frivillig foreldreinnsats. Det er det vi tidligere refererte til som en «ja-person»-effekt, hvilket indikerer at foreldre som er frivillig engasjert på andre områder i høyere grad og alt annet likt også gjør en frivillig innsats i forbindelse med sine barns fritidsaktiviteter. Samtidig kan effekten også fortolkes som en nettverkseffekt (jf. Verba m.fl. 1995). Er man aktiv ett sted, øker sannsynligheten kraftig for å bli spurt om å delta på en annen arena. Det er ikke andre variabler som har så tydelig effekt.

Tabell 7. Hva betinger frivillig foreldreinnsats? Logistisk regresjon. B-koeffisienter (9)

Konstant	2,322
Kjønn (1)	0,189
Høyeste fullførte utdanning (2)	-0,072
Husholdningsinntekt (3)	0,011
Ikke-norsk familiebakgrunn (4)	-0,117
Foreningsmedlem (5)	0,248
Har gjort annen frivillig innsats (6)	0,906**
Sentralitet (7)	-0,001
Folketall (8)	-0,100
Nagelkerke-R2	0,056

N: 1442

(1) 1=Kvinne

(2) 1=Grunnskole og videregående 2=Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad
3=Høyere høyskole- og universitetsgrad.

(3) Husholdningsinntekt er behandlet som en kategorisk variabel med otte verdier.

(4) 1=Respondenten og/eller begge foreldrene er ikke født i Norge.

(5) 1=Medlem av en frivillig organisasjon eller forening.

(6) 1=Ja.

(7) 0=Minst sentrale kommuner 1=Mindre sentrale kommuner 2=Noe sentrale kommuner
3=Sentrale kommuner.

(8) I analysen er det brukt den naturlige logaritmen til folketallet i kommunene.

(9) Høy verdi på avhengig variabel=respondenten har gjort frivillig foreldreinnsats. En logistisk regresjonsanalyse i flere trinn avdekket ikke noen forandringer når de uavhengige variablene ble lagt inn i bolker.

**Signifikant på 1 prosent nivå

Når det er sagt, må det allikevel nevnes at supplerende analyser¹⁰ som ikke vises i Tabell 7 tyder på at det er en tendens til at foreldre med fagskole eller lavere høyskole- og universitetsutdanning som høyeste utdanning i mindre grad enn foreldre med bare grunn- eller videregående skole gjør frivillig foreldreinnsats. Tendensen er signifikant på 10 prosent nivå. Igjen bør man være oppmerksom på at det allerede finnes en seleksjonseffekt ved at barn av lavt utdannede foreldre sjeldnere deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Den supplerende analysen identifiserer ikke en tilsvarende signifikant forskjell mellom

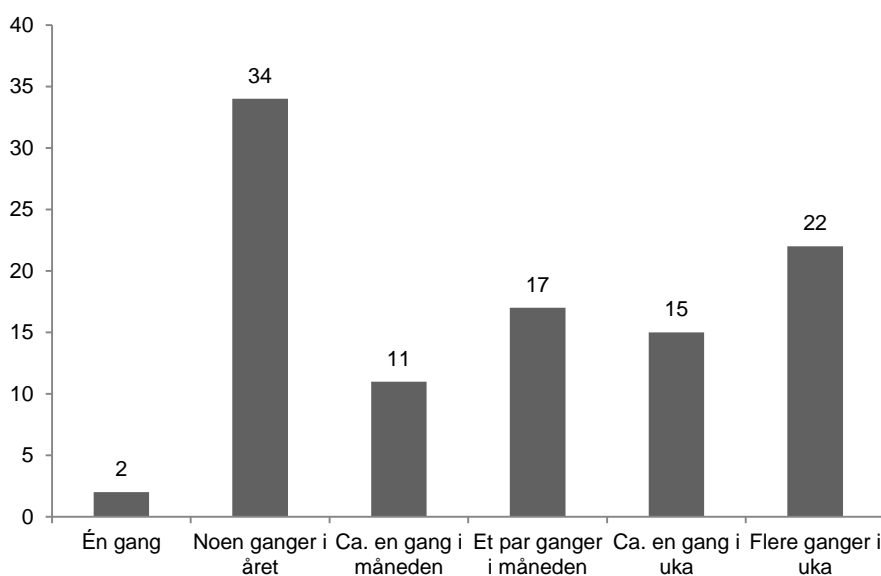
10. Logistisk regresjonsanalyse der variabelen «høyeste fullførte utdanning» legges inn i analysen som en dummyvariabel.

de med lavest og høyest fullført utdanning. Det tyder derfor på at sammenhengen ikke er lineær, men U-formet – slik at vi ikke entydig kan tolke dette som et uttrykk for sosiale skjevheter. Nærmere bestemt betyr dette at gruppen av foreldre med fagskole eller kortere høyskole- og universitetsutdanning som alt annet likt skiller seg ut ved å ha minst tendens til å gjøre frivillig foreldreinnsats. Denne tolkningen er i samsvar med resultatet i Tabell 6.

Omfang av frivillig foreldreinnsats

Når vi her skal se nærmere på omfanget av den frivillige innsatsen som foreldre og foresatte gjør i forbindelse med barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter, avgrensner vi vårt fokus til den gruppen som sier at de har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året (første kolonne i Tabell 5).

Figur 3. Hvor ofte foreldre med barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter gjør frivillig foreldreinnsats, blant dem som har gjort en frivillig innsats i løpet av det siste året. Prosent

N: 1171

Spørsmål: «Sett under ett, omtrent hvor ofte gjør du en frivillig innsats for den eller de organiserte aktiviteter barnet/barna er med på?»

Sett under ett viser Figur 3 at gruppen av foreldre som gjør frivillig foreldreinnsats kan deles inn i to yttergrupper samt en litt mindre midtgruppe. De to yttergruppene består hver av litt mer enn en tredjedel av foreldrene. Den ene gruppen gjør ganske lite innsats – høyest noen ganger i året – mens omfanget av den andre gruppens frivillige foreldreinnsats er ganske omfattende: én til flere ganger i uken stiller disse foreldrene opp. Midtgruppen, 28 prosent, gjør frivillig foreldreinnsats en til to ganger i måneden.

Hvor ofte man gjør frivillig foreldreinnsats henger trolig sammen med antall barn man har. Vår undersøkelse bekrefter dette, idet det viser seg å være en signifikant positiv sammenheng mellom hvor mange barn man har og hvor ofte man generelt gjør en frivillig innsats på vegne av sine barns organiserte fritidsaktiviteter.¹¹

Det er ikke bare antall barn som har sammenheng med omfanget av frivillig foreldreinnsats. Også *aktivitetstype* har det.¹² Tabell 8 viser at foreldre til barn som deltar i idrett skiller seg ut ved i størst grad å bidra med mye foreldreinnsats i en vanlig uke, og tilsvarende ved i minst grad å bidra lite (ingen tid og under en halv time i en vanlig uke). 32 prosent av denne foreldregruppen bruker mer enn to timer i en vanlig uke på frivillig foreldreinnsats. Andelen innen de andre aktivitetstypene er betydelig mindre: 7 prosent innen kultur/musikk og religiøse aktiviteter og 11 prosent innen speider, hobby- og fritidsaktiviteter. Tabell 8 viser videre at andelen av foreldre som bruker en halv til to timer i en vanlig uke er omtrent like stor innen alle aktivitetstypene, 35–43 prosent.

11. Pearsons r er 0,118 og signifikant for variablene antall barn (mellom 3 og 16 år) og hvor ofte man gjør frivillig innsats for barnas organiserte aktiviteter.

12. Foreldre som har barn i flere ulike aktivitetstyper, har satt ett kryss for hver aktivitet i spørsmålet: «Deltar ditt/dine barn i organiserte fritidsaktiviteter? Sett kryss for den/de organiserte aktivitetene ditt/dine barn deltar i» (se også Tabell 1). Det betyr for eksempel at dersom et barn deltar i to aktivitetstyper, vil respondenten telle med i begge disse gruppene.

Tabell 8. Hvor mye tid foreldre med barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter bruker på frivillig foreldreinnsats i en vanlig uke, etter type organisert fritidsaktivitet. Prosent

	Ingen tid	Under en halvtime	Under en time	1–2 timer	2–3 timer	3–5 timer	Mer enn 5 timer	N
Idrettsaktivitet (individuell og lag)	10	18	17	23	15	9	8	968
Kultur & musikk	34	24	19	16	4	2	1	454
Religiøse aktiviteter	34	16	19	24	3	3	1	155
Speider, hobby- og fritidsaktiviteter	23	28	20	18	6	3	2	177
Andre organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge	30	16	14	25	10	2	3	

Spørsmål: «Om du tenker på en vanlig uke, omtrent hvor mye tid vil du si at du bruker på frivillig foreldreinnsats?»

Type av frivillig foreldreinnsats

Det siste vi skal se nærmere på som bakteppe for analysene i kapittel 3 og 4, er hva slags oppgaver foreldrene utfører. Med andre ord er spørsmålet hva den frivillige foreldreinnsatsen består av.

I Tabell 9 belyses omfanget av de frivillige foreldreoppgavene innen hver hovedkategori av aktivitetstype. Det mest iøynefallende er at foreldre til barn som driver med en idrettsaktivitet utmerker seg ved å ha høyeste andeler på samtlige foreldreoppgaver med unntak av loppemarked og lederoppgaver på turer og leirer. Her er det henholdsvis «kultur & musikk»- og «speider, hobby- og fritidsaktivitet»-foreldrene som har høyeste andel (25 og 9 prosent). Det er neppe overraskende. Mer konkret er det blant idrettsforeldrene mellom cirka en tredjedel og nærmere 60 prosent som sier at de har utført hver av de nevnte oppgavene i Tabell 9. Det gjelder de tyngre oppgavene som å være trener/instruktør og administrative oppgaver, så vel som de lettere oppgavene som loddsalg, p-vakt/kakebaking/kioskvakt og annet dugnadsarbeid.

Tabell 9. *Typen av frivillige foreldreoppgaver som foreldrene har utført, etter type organisatorisk fritidsaktivitet. Prosent*

	Idrettsaktivitet (individuell og lag)	Kultur & musikk	Religiøse aktiviteter	Speider, hobby- og fritidsaktiviteter	Andre organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge
Trener/instruktør	29	7	17	11	17
Lederoppgaver på turer eller leirer	19	12	18	25	4
Administrative oppgaver	33	17	17	17	16
P-vakt /kakebaking/ kioskvakt o.l.	59	29	26	27	21
Loddsalg o.l.	42	22	15	27	9
Loppemarked	5	9	4	5	0
Annet dugnadsarbeid	51	29	25	31	22
Transport	58	42	27	52	38
Annet	5	4	5	2	13
Ingen av disse	2	20	23	16	22
<i>N</i>	<i>1003</i>	<i>466</i>	<i>158</i>	<i>185</i>	<i>92</i>

Respondentene kunne avgi flere svar når det gjelder spørsmålet hva slags frivillige foreldreoppgaver de har utført innen hver type organisert fritidsaktivitet. Det betyr at hver rekke summeres til mer enn 100 prosent.

Spørsmål: «Hva slags arbeidsoppgaver har du utført for [aktivitetstype]?»

Selv om vi her ikke skal gå i detaljer på alle oppgavetyper i Tabell 9, synes vi at det bør trekkes frem at transport er blant de foreldreoppgavene som har størst andel innen alle aktivitetstypene. Mellom 27 og 58 prosent av foreldrene har krysset av for transport. Ellers ses det at det som oppfattes som tradisjonell dugnadsarbeid samt oppgaver som parkeringsvakt, kakebaking og kioskvakt er oppgaver som er særlig typiske foreldreoppgaver innen alle aktivitetstypene. Fra 25 prosent til mer enn halvdel av foreldrene innen hver aktivitetstype nevner at de har utført disse oppgavene.

Som vi har sett finnes det interessante nyanser, men hovedinntrykket fra dette avsnittets analyser er likevel at det er foreldre til barn som holder på med organisert idrett som særlig skiller seg ut. Det gjelder både med hensyn til det relativt store omfanget av frivillig foreldreinnsats i antall timer samt mangfoldet og bredden i de frivillige foreldreoppgavene som utføres.

Man kan kanskje være fristet til å konkludere at kravene og forventningene til idrettsforeldrene til dels er større og mer omfattende enn til foreldre som har barn innen andre organiserte fritidsaktiviteter. Spørsmålet om en slik konklusjon reflekteres i foreldrenes syn på foreningenes forventninger vil bli nærmere belyst i kapittel 4.

Foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats og opplevelse av krysspress

I forrige kapittel har vi sett hvor mye tid foreldre i Norge legger ned i frivillig innsats for sine barns fritidsaktiviteter. Tema for dette kapitlet er hvordan foreldrene opplever denne innsatsen: Hvilke grunner har de for å engasjere seg – og for ikke å gjøre det? I hvilken grad opplever de at innsatsen for barnas fritidsaktiviteter kommer i konflikt med andre forpliktelser? Før vi går nærmere inn på disse motivene, skal vi imidlertid kartlegge foreldrenes generelle holdninger til frivillig innsats.

Holdninger til frivillig foreldreinnsats

Forskning om den norske frivilligheten har pekt på at frivillighet som verdi står sterkt i Norge. For eksempel viser befolkningsundersøkelser stor oppslutning om en påstand om at frivillige står for viktige verdier som ikke kan erstattes av lønnet arbeidskraft (Wollebæk & Sivesind 2010: 94–95). Dette var riktignok et ganske generelt utsagn. Hva skjer når vi spør om verdien av frivillig innsats i en mer konkret sammenheng, spesifikt knyttet til foreldreinnsats?

Tabell 10 viser at frivilligheten står sterkt også i denne sammenhengen. Et stort flertall sier seg uenig både i at profesjonelle folk i større grad bør overta foreldrenes oppgaver med barnas organiserte fritidsaktiviteter, og at det bør være mulig å betale i stedet for å gjøre frivillig innsats (henholdsvis 82 og 70 prosent). Avvisningen av den førstnevnte påstanden – som innebærer en bevegelse bort fra dagens tilstand – er altså særlig sterk. Men disse to utsagnene uttrykker mye av den samme avveiningen mellom frivillig innsats på den ene siden og betalt eller profesjonell innsats på den andre. De henger også sammen empirisk (Pearsons r er 0,38), hvilket vil si at de som er uenige i det ene utsagnet har en tendens til også å være uenig i det andre utsagnet – og motsatt for de som er enige.

Tabell 10. Generelle holdninger til frivillig foreldreinnsats. Prosent

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Profesjonelle folk bør i større grad enn i dag ta over foreldres oppgaver med barnas organiserte fritidsaktiviteter	3	15	37	45	1431
Det bør være mulig å betale i stedet for å gjøre frivillig foreldreinnsats	9	21	36	34	1445
Jeg ville ha gjort mer frivillig innsats hvis det kunne gjort aktiviteten billigere	8	25	43	23	1374
Det er alltid de samme foreldrene som stiller opp for barnas fritidsaktiviteter	33	56	10	1	1448

Beregnet blant alle som har barn i organiserte fritidsaktiviteter. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.

På den annen side viser Tabell 10 også at det er begrenset oppslutning om å bevege seg i motsatt retning – altså å gjøre enda mer på frivillig basis. 66 prosent av utvalget sier seg uenig i at de ville gjort mer, dersom det kunne gjort aktiviteten billigere. Vi kan se de to utsagnene som går i hver sin retning – at det bør være mulig å betale mer, og at man ville gjort mer frivillig innsats hvis det gjør aktiviteten billigere – i sammenheng. Den klart største gruppa (48 prosent) er (helt eller nokså) uenig i begge utsagnene, og dermed noenlunde fornøyd med status quo.

Et innslag av misnøye kan likevel registreres i tabellen. Hele 89 prosent sier seg enig i at det alltid er de samme foreldrene som stiller opp. Nå er dette utsagnet trolig utsatt for ja-siing – det kan være lett å si seg enig i denne typen utsagn. Vi kan nok likevel slå fast at folk mener at belastningen er ujevnt fordelt.

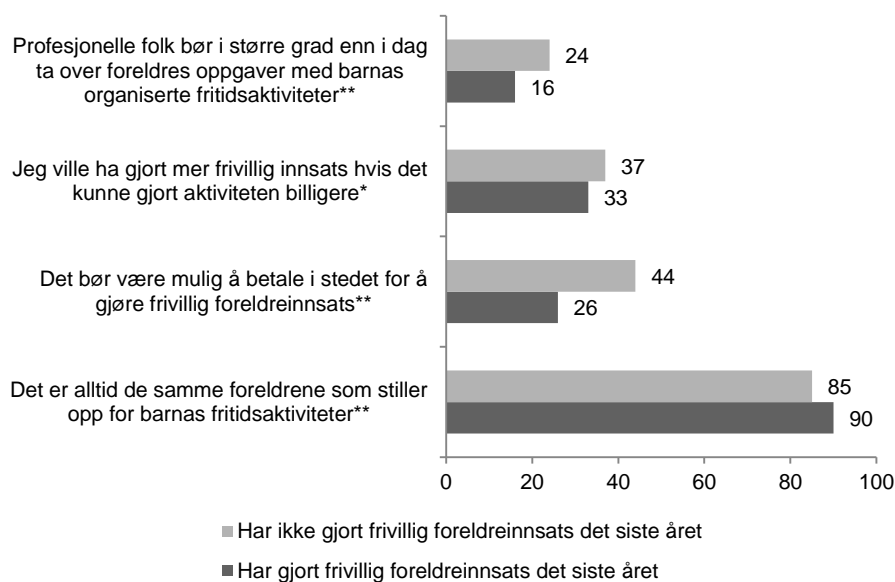
Er det så noen forskjell mellom det flertallet som gjør en frivillig foreldreinnsats og det mindretallet som ikke gjør det? I Figur 4 sammenligner vi svarene til dem som har gjort og ikke gjort en slik innsats siste år, med hensyn til de fire utsagnene fra Tabell 10.

Forskjellen er tydelig for de to utsagnene om frivillighet kan erstattes med profesjonell/betalt innsats. Man kunne forventet at de aktive ønsker seg at betalt innsats og profesjonelle krefter skal overta, slik at de selv kan komme lettere unna. Slik er det ikke: tvert imot er det de passive som i størst grad ønsker seg bort fra frivilligheten. 44 prosent av de passive og 26 prosent av de aktive sa seg enig i at det bør være mulig å betale seg ut, altså en forskjell på 18 prosentpoeng. Mange av dem som ikke deltar, ser ut til å ha et ønske om å yte noe de også – om ikke innsats, så penger. Kanskje er normen om frivillighet så sterk at de som ikke deltar har dårlig samvittighet? På den andre siden kan man også tolke dette som et brudd med den tradisjonelle dugnadsforståel-

sen, som innebærer en ide om at alle skal kunne bidra uavhengig av økonomiske ressurser.

For de to andre utsagnene er forskjellen mellom de to gruppene mindre, men likevel statistisk signifikant. Blant deltakerne er det et enda mer massivt flertall som mener at det alltid er de samme foreldrene som stiller opp – og vi får anta at det er deltakerne som har best kjennskap til hvordan virkeligheten er.

Figur 4. Andel som er helt eller nokså enig i utsagnene etter om de har gjort frivillig innsats det siste året eller ikke. Prosent.

N - har gjort innsats: 1064–1136.

N - har ikke gjort innsats: 310–331.

*Forskjellen mellom gruppene er signifikant på 5 prosent nivå

**Forskjellen mellom gruppene er signifikant på 1 prosent nivå

Hvorfor delta? Motiver for å gjøre frivillig foreldreinnsats

Hvorfor engasjerer folk seg i frivillig arbeid? Hvilke motiver ligger bak? I tidligere studier av norsk frivillighet er det skilt mellom tre ulike hovedkategorier for motivasjon (Wollebæk & Sivesind 2010: 83–89). *Instrumentelle* begrunnelser er motiver der det frivillige arbeidet ikke er målet i seg selv, men et middel til å oppnå noe annet – f.eks. lære noe nytt eller knytte nye kontakter. *Ekspressive* motiver handler om at frivillighet styrker eget velvære, for eksempel at det gir en følelse av selvtillit eller fellesskap. *Saksorienterte* motiver handler på sin side om en interesse for saken som den frivillige organisasjonen arbeider for, i motsetning til «biproduktene» av deltakelsen.

I en amerikansk studie av politisk deltakelse argumenterer Sidney Verba, Kay L. Schlozman og Henry Brady (1995: 269) for å snu spørsmålet om motiv på hodet, og i stedet spørre hvorfor folk *ikke* blir politiske aktivister. Tre svar peker seg ut: Fordi folk *ikke kan* (de mangler nødvendige ressurser), fordi de *ikke vil* (de mangler psykologisk engasjement) eller fordi *ingen har spurt dem* (de blir ikke rekruttert). Slik får Verba og kolleger fram at det er flere grunner til passivitet. Både ressurser (ikke minst tid), insentiver og rekrutteringsnettverk kan mangle. Deres perspektiv kan være nyttig også utenfor den politiske arenaen, og ikke bare for å forstå passivitet – men også for aktivitet. Vi kan ikke forutsette at deltakelse i aktiviteter bunner i noe entydig ønske om å delta. Politisk engasjement er generelt et resultat av både indre plikt og ytre press. Man kan bli trukket med gjennom andre, uten noen sterke insentiver på egne vegne.

Når det gjelder frivillig innsats for *barnas* fritidsaktiviteter, kan motivene likevel være annerledes. Mens frivillig innsats på egne vegne kan styres av egne interesser, er det grunn til å tro at frivillig innsats for barnas aktiviteter styres av barnas interesser, og foreldrenes ønske om å stille opp for sine barn. Når vi i denne undersøkelsen har forsøkt å kartlegge foreldrenes motiver, har det vært nødvendig å stille spørsmål om litt andre motiver enn de som vanligvis utforskes i undersøkelser om frivillig innsats. Vi har bedt de foreldrene som har gjort frivillig innsats om å ta stilling til sju ulike motiver, og vurdere hvor viktige de er.

En innvending mot å sammenligne svarfordelinger på slike utsagn er at svarene påvirkes av hvordan spørsmålene er formulert, og at det ikke finnes objektive standarder for hva man vurderer som høye og lave andeler. Selv om denne analysen (og de følgende analysene) bør leses med denne innvendingen i bakhodet, er mange av forskjellene så tydelige at de neppe bare kan føres tilbake til spørsmålsordlyden. I noen av de kommende analysene har vi dessuten forsøkt å bruke spørsmål som er ganske parallelt formulert.

De første resultatene er presentert i Tabell 11, der de ulike motivene er rangert etter differansen mellom andel som mener at motivet er henholdsvis viktig og uviktig.

Tabell 11. Motiver for frivillig foreldreinnsats. Prosent som mener ulike motiver er «uviktige» og «viktige», samt gjennomsnitt på en 7-punktskala.

Jeg gjør en frivillig innsats for barnas fritidsaktiviteter fordi...	Viktig (1)	Uviktig (2)	Differanse	Gjennomsnitt	N
...det er en del av det å være en forelder	74,4	0,9	73,5	6,08	1167
...jeg kan være sammen med barna	67,2	2,9	64,3	5,80	1169
...jeg blir bedre kjent med andre foreldre	49,4	4,6	44,8	5,28	1168
...det er urettferdig hvis andre må gjøre all jobben	48,4	8,1	40,3	5,19	1160
...jeg synes det er morsomt	34,2	14,0	20,2	4,62	1168
...jeg lærer og får praktisk erfaring	20,1	27,5	-7,4	3,83	1162
...jeg føler jeg må når andre foreldre ikke stiller opp	21,0	22,8	-1,8	4,00	1154

(1) Verdiene 6 og 7 på en 7-punktskala der 1=helt uviktig og 7=svært viktig

(2) Verdiene 1 og 2 på en 7-punktskala der 1=helt uviktig og 7=svært viktig

Beregnet blant dem som har gjort frivillig foreldreinnsats siste år. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.

Spørsmål: «Hvor viktige eller uviktige er de følgende begrunnelsene for at du gjør en frivillig innsats for barnas organiserte fritidsaktiviteter?»

Tabellen bekrefter at foreldrerollen har stor betydning: Det motivet som ble ansett som viktigst, var «Det er en del av det å være en forelder». Tre fjerdedeler mente at dette var en viktig grunn for innsatsen deres, mens så godt som ingen mente det var uviktig. Oppslutningen om «Jeg kan være sammen med barna» er nesten like høy; også dette er knyttet til foreldrerollen. Begrunnelser som kan falle inn under kategorien «ekspressive» – å bli kjent med andre foreldre og at det er morsomt – kommer noe lengre ned på lista, mens det instrumentelle motivet – læring og erfaring – ikke blir oppfattet som særlig viktig. Det samme gjelder det mest utpreget negative motivet i dette spørsmålsbatteriet: å måtte stille opp fordi andre ikke gjør det.

Tabell 12. Motiver for frivillig foreldreinnsats. Principal komponent faktoranalyse. Roterte faktorladninger.

	Faktor 1 Biprodukter	Faktor 2 Foreldrerollen	Faktor 3 Plikt
...jeg lærer og får praktisk erfaring	0,936	0,165	0,161
...jeg synes det er morsomt	0,641	0,323	-0,181
...jeg kan være sammen med barna	0,333	0,758	-0,115
...det er en del av det å være en forelder	0,008	0,712	0,401
...jeg blir bedre kjent med andre foreldre	0,333	0,712	0,126
...jeg føler jeg må når andre foreldre ikke stiller opp	0,210	-0,073	0,783
...det er urettferdig hvis andre må gjøre all jobben	-0,105	0,344	0,739
Eigenvalues (før rotasjon)	3,297	1,444	1,002
Prosent forklart varians (etter rotasjon)	30,49	23,40	17,91

N: 1112

Varimax rotasjon, antaller faktorer fastlagt ved Kaisers kriterium (eigenvalue>1).

Henger så disse begrunnelsene sammen, slik at de gjenspeiler mer overordnede motivkategorier? Er det slik at de som mener at en av grunnene er viktig, også gjerne mener at en annen grunn er viktig mens en tredje er uviktig? For å undersøke dette nærmere bruker vi faktoranalyse. Målet med faktoranalyse er å finne fram til dimensjoner (faktorer) som gir uttrykk for hvilke grupper av spørsmål som henger sammen empirisk. Vi tenker oss at faktorene representerer mer overordnede former for motivasjon, som påvirker hva folk svarer på hver enkelt påstand. Faktorene konstrueres slik at de forklarer mest mulig av variansen i datamaterialet. Hvilke faktorer som kommer ut av analysen, vil likevel ikke bare være avhengig av underliggende holdningsmønstre i befolkningen – men også hvilke spørsmål som inkluderes i analysen. Analysen produserer et sett med faktorladninger, som uttrykker korrelasjoner mellom de enkelte begrunnelsene i spørreundersøkelsen og de underliggende faktorene. Tabell 12 viser resultatet av faktoranalysen.¹³

13. Et problem i faktoranalysen er å bestemme tallet på faktorer. I tråd med vanlig praksis har vi valgt å følge det såkalte Kaisers kriterium: å beholde faktorer med en eigenvalue større enn 1. Det bør sies at den tredje faktoren bare så vidt oversteg denne grensa. Neste trinn i faktoranalysen er rotasjon: Når antall faktorer er fastlagt, skal rotasjonen gjøre faktorene enklere å tolke. Vi har brukt varimax-rotasjon, som ikke tillater korrelasjon mellom faktorene.

Analysen produserte tre faktorer, der den første uttrykker det vi har kalt «biprodukter». Med dette mener vi at faktoren fanger opp både instrumentelle og ekspressive motiver. Disse handler om hva man får ut av den frivillige innsatsen ut over selve saken, i dette tilfellet at innsatsen er morsom og lærerik.

Den andre faktoren fanger opp foreldrerollen. I tillegg til de to spørsmålene som fikk størst oppslutning i Tabell 11, lader også begrunnelsen «å bli bedre kjent med andre foreldre her. Den sistnevnte grunnen kan oppfattes som et ekspressivt motiv, som nevnt ovenfor, men er selvsagt også knyttet til det å være forelder. Uansett viser faktoranalysen at dette spørsmålet er sterkest knyttet til de to andre spørsmålene om foreldrerollen.

Faktor tre fanger opp de mest negative begrunnelsene: man deltar fordi andre ikke gjør det, eller fordi man ikke vil skyve byrden over på andre. Her finner vi den negative siden av frivillighet – det vil si «frivillighet» som i praksis oppleves som en plikt, kanskje med et element av tvang. Men som Tabell 11 viste, var de negative grunnene ikke blant dem som ble oppfattet som viktigst.

Hvorfor delta mer?

I undersøkelsen har vi ikke bare spurt om grunner for å delta, men også om grunner for å *endre* sitt aktivitetsnivå. Nærmere bestemt spurte vi dem som ikke deltok om de trodde de ville gjøre en frivillig innsats for barna ett år fram i tid. På samme måte ble de allerede aktive spurt om de trodde de kom til å gjøre mer, mindre eller omtrent like mye. Ut fra hva de svarte på disse spørsmålene, ble det stilt nye spørsmål om grunner for å ville øke eller redusere aktiviteten.

Vi skal nå først se på hva som kan være viktig for å øke engasjementet. Tabell 13 viser resultatene for den gruppen som ikke gjorde en innsats nå, men trodde de ville gjøre noe eller mye mer om ett år. Disse ble bedt om å ta stilling til fire grunner til denne aktiviseringen. I Tabell 14 finner vi de tilsvarende resultatene for dem som allerede var aktive, og ville gjøre mer. Disse fikk noen flere motiver å ta stilling til: her var det også inkludert et par spørsmål om grunner som har å gjøre med erfaringer fra det eksisterende engasjementet, og som naturlig nok ikke kan stilles til dem som er passive fra før. Figur 5 sammenligner resultatene fra de to tabellene, og viser andeler som er helt eller delvis enig i de fire begrunnelsene som begge gruppene er bedt om å ta stilling til.

Tabell 13. Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som ikke er aktive i dag. Prosent

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Barna blir mer aktive og krever mer oppfølging	35	48	11	6	185
Barna starter med nye aktiviteter	32	45	12	11	174
Når andre foreldre stiller mindre opp, må jeg gjøre mer	6	28	40	26	156
Jeg har fått/får bedre tid	3	20	34	44	177

Beregnet blant dem som *ikke* har gjort frivillig foreldreinnsats siste år, men tror de vil gjøre noe/mye mer ett år fram i tid. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.
Spørsmål: «Hvorfor tror du at du kommer til å bruke mer tid på slik frivillig innsats?»

Tabell 14. Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent

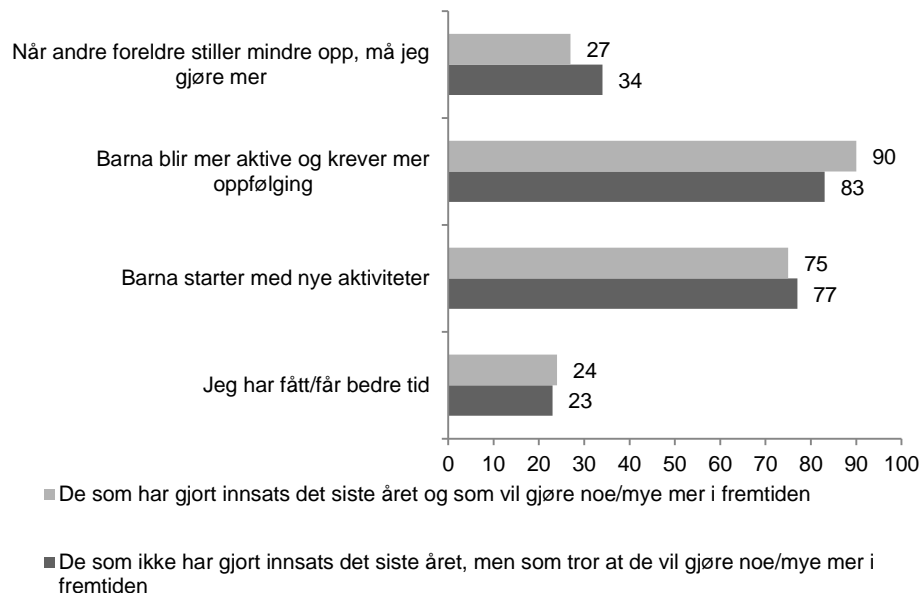
	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Barna blir mer aktive og krever mer oppfølging	45	45	6	4	281
Barna starter med nye aktiviteter	27	48	11	15	258
Jeg trives godt med de andre frivillige, og vil gjerne bruke mer tid sammen med dem	16	53	21	11	265
Jeg trives godt med arbeidsoppgavene, og vil gjerne bruke mer tid på dem	15	56	20	9	274
Jeg har fått/får bedre tid	6	18	23	53	277
Når andre foreldre stiller mindre opp, må jeg gjøre mer	3	24	34	39	244

Beregnet blant dem som *har* gjort frivillig foreldreinnsats siste år, og tror de vil gjøre noe/mye mer ett år fram i tid. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.
Spørsmål: «Hvorfor tror du at du kommer til å bruke mer tid på slik frivillig innsats?»

Kort sagt viser det seg at motivet for å aktivisere seg ikke først og fremst ligger hos foreldrene, men hos barna. I begge gruppene sier et stort flertall (fra 75 til 90 prosent) seg enig i at «Barna blir mer aktive og trenger mer oppfølging» og «Barna starter med nye aktiviteter» er viktige grunner for å ville bruke mer tid på frivillig innsats. Akkurat som i Tabell 11 er det forholdsvis få – rundt 30 prosent – som peker på det negative motivet for økt innsats, altså at man må gjøre mer fordi de andre foreldrene ikke stiller opp. Enda færre sier seg enig i at bedre tid er en grunn til at man vil gjøre mer. Med andre ord stil-

ler foreldrene opp når barna blir mer aktive. Om de har tid eller ikke synes mindre viktig.

Figur 5. Begrunnelser for å ville bruke mer tid på frivillig innsats. Prosent helt eller nokså enig

N - De som har gjort innsats det siste året og som vil gjøre noe/mye mer i fremtiden: 244–281.

N - De som ikke har gjort innsats det siste året, men som tror at de vil gjøre noe/mye mer i fremtiden: 156–185.

Ser vi på de to grunnene for aktivitet som bare er tatt med i Tabell 14, blir likevel bildet mer nyansert. Dette er begrunnelser som ligger nærmere det vi har omtalt som ekspressive motiver: man trives godt med arbeidsoppgavene og med samværet med de andre frivillige. Også her er det et klart flertall, rundt 70 prosent, som er enig i disse begrunnelsene. De sosiale motivene for frivillig foreldreinnsats er altså også til stede. Har man først engasjert seg og trives med oppgavene og samværet, kan det spore til ytterligere engasjement. Dette kan også ses i sammenheng med det som i kapittel 2 ble omtalt som sosialiseringseffekt. Det bør likevel sies at de fleste som sier seg enig i disse grunnene, svarer «nokså enig». Andelen som er «helt enig» er klart større for de to grunnene som har med barnas aktivitet å gjøre.

Hvorfor ikke? Begrunnelser for ikke å gjøre frivillig foreldreinnsats

Så langt har vi sett på grunnene til aktivitet – men hva er grunnene til å *ikke* delta i frivillig foreldreinnsats, eller å ville delta mindre? Er det tidsklemma – problemer med å få tid til både arbeid, familieliv, andre fritidsaktiviteter og frivillighet – som ligger bak når noen velger å ikke engasjere seg?

I de følgende analysene ser vi på tre ulike grupper, og deres motiver for å ikke delta. Først tar vi for oss de helt passive, og ser hvilke grunner de oppfatter som viktige for sin passivitet. Deretter ser vi på de som er aktive, men har planer om å trappe ned aktiviteten. Til slutt kommer de som er aktive i dag, og har planer om å fortsette aktiviteten på samme nivå. Disse er spurt om grunner for å *ikke* ville bruke *mer* tid. Selv om fellestrekket er at de ikke vil øke aktiviteten, er det her snakk om tre grupper med ulikt nåværende og framtidig aktivitetsnivå. Disse kan tenkes å ha ganske ulike motiver. Siden ikke alle grunner er relevante for av gruppene, er de ulike motivene som hver gruppe ble bedt om å vurdere til dels forskjellige.

Tabell 15. Begrunnelser for å *ikke* ville bruke tid på frivillig innsats, blant dem som ikke er aktive i dag. Prosent

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Ingen har spurt meg om å delta	51	18	13	18	45
Organisasjonen/foreningen oppmuntrer ikke til frivillig foreldreinnsats	32	18	16	34	44
Min arbeidssituasjon er for krevende	18	31	24	27	45
Min hjemmesituasjon er for krevende	13	11	21	55	47
Jeg har ikke god nok helse	11	9	11	69	45
Jeg er for opptatt med andre aktiviteter	9	22	26	44	46
Jeg føler meg ikke velkommen i organisasjonen/foreningen	9	2	14	74	43
Jeg er lei av at andre foreldre ikke stiller opp.	9	2	18	71	44
Ektefelle/samboer gjør nok innsats for oss begge	7	18	13	62	45
Jeg vet ikke hvor jeg skal starte	7	14	23	57	44
Mitt/mine barn vil ikke at jeg skal engasjere meg	5	12	19	65	43

Beregnet blant dem som *ikke* har gjort frivillig foreldreinnsats siste år, og heller ikke tror de vil gjøre noe/mye mer ett år fram i tid. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.
Spørsmål: «Hvorfor tror du at du ikke kommer til å bruke tid på slik frivillig innsats?»

Vi begynner med de helt passive, altså de som verken er aktive eller planlegger å bli det. Hvilke motiver denne gruppa legger vekt på, ser vi i Tabell 15.

Som det går fram av tallet på respondenter i høyre kolonne, er dette en ganske liten gruppe i materialet vårt. De fleste er enten allerede aktive, eller sier at de tror de vil bli det.¹⁴ Spørreundersøkelser overvurderer nok aktivitetsnivået, og ikke minst planlagt aktivitetsnivå – det er lett og uforpliktende å si at man vil gjøre noe om et års tid. Likevel tyder dette på at når barna først deltar i fritidsaktiviteter, er en stor del av foreldrene enten mobilisert eller på vei til å bli det.

Tendensen er tydelig: i den helt passive gruppen sier 69 prosent seg enig i begrunnelsen «Ingen har spurt meg om å delta». For to andre utsagn ser vi en like stor andel enige og uenige; at organisasjonen ikke oppmuntrer til frivillig innsats og at arbeidssituasjonen er for krevende. For alle andre utsagn i tabellen er det en klar overvekt av uenige.

Her ser det ut til at kobling til et rekrutteringsnettverk har betydning: manglende deltakelse skyldes rett og slett at man ikke er blitt spurt, og at foreningen ikke oppmuntrer til deltakelse. Disse resultatene bør likevel tolkes med forsiktighet. Det trenger ikke være slik at foreningene ikke greier å rekruttere de potensielt aktive – det kan like gjerne dreie seg om foreldre til barn som deltar i aktiviteter med mindre behov for frivillig foreldreinnsats. Et annet funn kan imidlertid leses ut av Tabell 15: i den grad krysspress og tidsklemme er en utfordring, er det først og fremst arbeidssituasjonen som skaper problemet.

I Tabell 16 ser vi hvilke motiver de som er aktive nå, men vil bli mindre aktive framover, oppgir. Resultatet er et speilbilde av det vi så i Figur 5: Mens den viktigste grunnen til å øke sin foreldreinnsats er at barna blir mer aktive, er den viktigste grunnen til å redusere den at barna blir mindre aktive. Dette kan virke selvfølgelig, men understreker et poeng: I motsetning til frivillig innsats på egne vegne, er ikke frivillig foreldreinnsats noe som bare springer ut av egne ønsker. Det er vel så mye en konsekvens av de fritidsaktivitetene som barna har valgt – selv om dette valget selvsagt ikke foregår helt uavhengig av foreldrenes ønsker.

For alle andre motiver i Tabell 16 er det en overvekt av uenige. Likevel sier forholdsvis mange – fire av ti – seg helt eller nokså enig i at en krevende arbeidssituasjon er grunn til at man vil trappe ned.

14. Blant dem som ikke var aktive i dag, svarte 48 prosent at de ville gjøre noe mer, 4 prosent at de ville gjøre mye mer, og bare 16 prosent at de ikke ville gjøre noe frivillig innsats om et år. En stor gruppe – 32 prosent – svarte «vet ikke», og er dermed utelatt fra analysene av begrunnelser for fremtidig aktivitetsnivå.

Tabell 16. Begrunnelser for å ville bruke mindre tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Barn(a) deltar ikke mer i de(n) organiserte fritidsaktiviteten (eller har planer om å slutte)	35	28	8	29	113
Min arbeidssituasjon er for krevende	9	31	16	44	109
Jeg er lei av at andre foreldre ikke stiller opp.	8	17	22	53	110
Jeg har ikke god nok helse (1)	6	9	11	75	110
Ektefelle/samboer gjør nok innsats for oss begge	5	15	16	65	110
Jeg er for opptatt med andre aktiviteter	4	12	24	61	112
Min hjemmesituasjon er for krevende	4	9	18	70	113
Aktivitetene koster for mye penger	1	8	14	78	111
Jeg føler meg ikke velkommen i organisasjonen/foreningen (2)	1	1	11	87	111
Mitt/mine barn vil ikke at jeg skal engasjere meg	0	5	10	85	109

(1) I spørreskjemaet var formuleringen: «Jeg har helseproblemer»

(2) I spørreskjemaet var formuleringen: «Jeg føler meg ikke velkommen»

Beregnet blant dem som har gjort frivillig foreldreinnsats siste år, og tror de vil gjøre noe/mye mindre ett år fram i tid. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.

Spørsmål: «Hvorfor tror du at du kommer til å bruke mindre tid på slik frivillig innsats?»

I Tabell 17 går vi videre til dem som er aktive og har planer om å fortsette som før. Disse er spurt om hvorfor de ikke vil gjøre mer. Det er kanskje ikke overraskende at den grunnen som får størst oppslutning (med 64 prosent enige) er «Jeg gjør allerede nok» – dette kan også være et utsagn det er lett å si seg enig i. Igjen kommer en krevende arbeidssituasjon høyt på lista, med omtrent like mange enige som uenige, mens de øvrige motivene har en klar overvekt av uenige.

Tabell 17. Begrunnelser for å ikke ville bruke mer tid på frivillig innsats, blant dem som er aktive i dag. Prosent

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Jeg gjør allerede nok	18	46	19	16	700
Min arbeidssituasjon er for krevende	18	34	23	26	692
Ektefelle/samboer gjør nok innsats for oss begge	7	21	26	46	690
Jeg er lei av at andre foreldre ikke stiller opp.	7	20	32	41	682
Jeg er for opptatt med andre aktiviteter	4	24	30	43	692
Min hjemmesituasjon er for krevende	4	15	27	54	704
Jeg har ikke god nok helse	4	10	14	72	688
Organisasjonen/foreningen oppmuntrer ikke til frivillig foreldreinnsats	1	3	16	80	701
Mitt/mine barn vil ikke at jeg skal engasjere meg	0,4	5	15	80	706
Jeg føler meg ikke velkommen i organisasjonen/foreningen	0,4	1	8	91	705

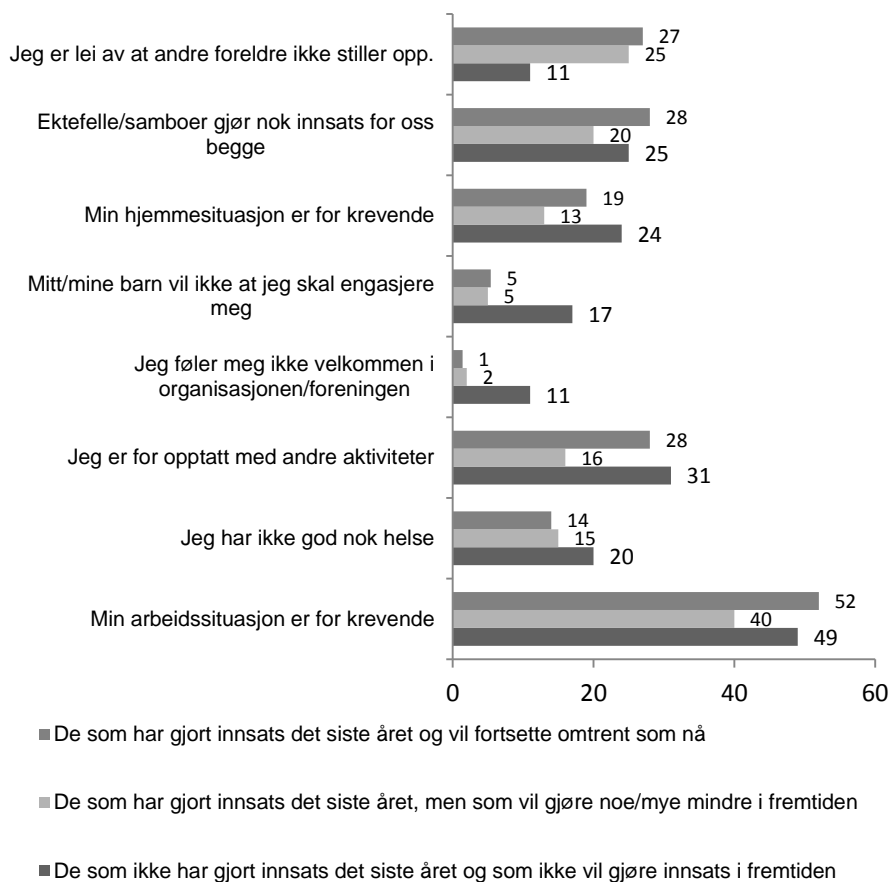
Beregnet blant dem som har gjort frivillig foreldreinnsats siste år, og tror de vil gjøre omtrent like mye som nå ett år fram i tid. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.

Spørsmål: «Hvorfor tror du at du IKKE kommer til å bruke mer tid på slik frivillig innsats?»

Når vi sammenligner de tre siste tabellene, kan vi legge merke til et forhold: For alle tre grupper er det viktigste motivet et som de andre gruppene ikke er blitt bedt om å ta stilling til, fordi dette er spørsmål som ikke er relevante for dem. Dette understreker at vi snakker om tre ganske ulike grupper. Likevel ser vi likhetstrekk i Figur 6. Her sammenlignes svarene på de spørsmålene som ble stilt i alle tre gruppene.

Denne figuren gjør det også mulig å gi et oversiktsbilde av betydningen av tidsklemme eller krysspress: I hvilken grad er kampen om foreldrenes tid et hinder for frivillig foreldreinnsats? Tre slike tidsfaktorer er tatt med i undersøkelsen: en krevende arbeidssituasjon, en krevende hjemmesituasjon, og at man er opptatt med andre aktiviteter.

Figur 6. Begrunnelser for å ikke ville bruke mer tid, eller å ville bruke mindre tid, på frivillig innsats. Prosent helt eller nokså enig

N - De som har gjort innsats det siste året og vil fortsette omtrent som nå: 682–706

N - De som har gjort innsats det siste året, men som vil gjøre noe/mye mindre i fremtiden: 109–113

N - De som ikke har gjort innsats det siste året og som ikke vil gjøre innsats i fremtiden: 43–47

Figur 6 illustrerer det vi allerede har sett i de foregående tabellene: det er arbeidet som i første rekke gjør det vanskelig å få tid til frivillighet, i den grad slikt krysspress er et problem. Det er 40–52 prosent i de tre foreldregruppene som er enig i begrunnelsen «min arbeidssituasjon er for krevende», men da er det samtidig verdt å ha i mente at det også er 48–60 prosent som er uenig.

Færre er enig i at andre aktiviteter tar tid, mens enda færre peker på en krevende hjemmesituasjon. Det er likevel rundt 20–30 prosent av de ulike utvalgene som sier seg enig i disse utsagnene. Direkte motstand mot frivillig foreldreinnsats kommer lengre ned på lista. De minst utbredte grunnene for passivitet i våre spørsmålsbatterier er «jeg føler meg ikke velkommen i organisasjonen/foreningen» og «mitt/mine barn vil ikke at jeg skal engasjere meg».

Ser vi nærmere på hvem som i særlig grad nevner en krevende arbeidssituasjon som årsak (uavhengig av hvilken gruppe av foreldre de tilhører) viser Tabell 18 at menn i noe større utstrekning enn kvinner viser til en krevende arbeidssituasjon (54 versus 46 prosent). Det samme viser seg også å gjelde de med høyere utdanning: 60 prosent av de foreldre som har høyeste utdanningsnivå nevner arbeidssituasjonen som en årsak, mens andelen blant dem med laveste utdanningsnivå er 36 prosent. Foreldre med fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad faller i en mellomposisjon.

Tabell 18. Andel som nevner «Min arbeidssituasjon er for krevende» som begrunnelse for å ikke ville bruke mer tid, eller å ville bruke mindre tid, på frivillig foreldreinnsats. Prosent helt eller nokså enig etter kjønn og høyeste fullførte utdanning.

	Prosent	N
<i>Kjønn*</i>		
-Kvinne	46	410
-Mann	54	436
<i>Høyeste fullførte utdanning**</i>		
-Grunnskole og videregående	36	197
-Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad	52	478
-Høyere høyskole- og universitetsgrad	60	171

**Signifikant på 1 prosent nivå

*Signifikant på 5 prosent nivå

Beregnet blant dem som 1) har gjort innsats det siste året og vil fortsette omtrent som nå 2) har gjort innsats det siste året, men som vil gjøre noe/mye mindre i fremtiden eller 3) ikke har gjort innsats det siste året og som ikke vil gjøre innsats i fremtiden. Totalt omfatter dette 846 respondenter.

At arbeidssituasjonen er krevende, kan være en beleilig unnskyldning for ikke å drive med frivillig arbeid. Likevel peker Tabell 18 på et mer generelt poeng: Mens vi tidligere i rapporten har tatt opp mekanismer som kan ekskludere grupper med blant annet dårlig økonomi fra fritidsaktiviteter, tyder denne analysen på at det også er mekanismer som særlig hindrer høystatusgrupper (som høyt utdannede) fra å gjøre frivillig innsats.

Oppsummering

Frivillig innsats oppfattes som verdifullt i det norske samfunnet – og det gjelder også foreldres innsats for sine barn. Et betydelig flertall er uenig i at betalt og profesjonell innsats bør spille en større rolle. Frivillig foreldreinnsats ser ut til å oppfattes som en helt naturlig del av foreldrerollen: Det er i første rekke barnas aktiviteter som trer fram som viktig for frivillig foreldreinnsats, og endringer i barnas aktiviteter som fører til endringer i foreldrenes innsats. Foreldrenes egne motiver og interesser, og de sosiale sidene ved innsatsen, spiller en mindre rolle. Det er også lite som tyder på at organisasjonene selv stenger for slik innsats. Et unntak finnes likevel: I den lille gruppen som ikke gjør noen innsats, mener mange at en viktig grunn er at de ikke er blitt spurt. I den grad manglende tid setter grenser for den frivillige foreldreinnsatsen, ser først og fremst arbeidssituasjonen ut til å komme i konflikt med hensynet til frivillig innsats.

Foreldres syn på foreningers forventninger og informasjonsevne

Analysene i forrige kapittel tyder ikke på at manglende frivillig foreldreinnsats skyldes svikt fra de frivillige organisasjonenes side. Det kan likevel være nyttig å se nærmere på hvordan foreldrene opplever kravene og forventningene som foreningene stiller, og den informasjonen de gir.

Tabell 19 presenterer svarfordelingen på tre spørsmål om disse emnene. Et stort flertall, 82 prosent, er helt eller nokså enig i at foreningene forventer en frivillig innsats. Det er også et flertall – 70 prosent – som sier seg enig i at foreningene er gode til å informere om hva de vil at foreldrene skal gjøre; riktignok svarer de fleste av disse «nokså enig». Dette er ikke bare et uttrykk for ja-siing. Undersøkelsen inneholder også et lignende spørsmål som er formulert i motsatt retning, der utvalget ble bedt om å ta stilling til et utsagn om at det ofte er vanskelig å vite hvilke forventninger som stilles. Her var et flertall, 61 prosent, uenig. Kort sagt er det bred enighet om at foreningene stiller krav, selv om meningene er mer delte om det er tydelig hva disse kravene går ut på. Foreldrene er mer fornøyd enn misfornøyd med informasjonen om hva som forventes.

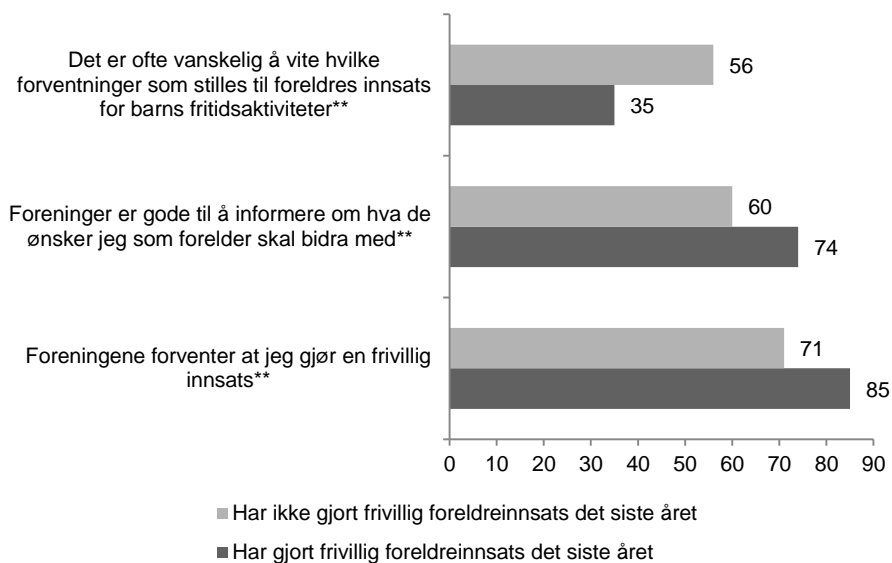
Tabell 19. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon. Prosent.

	Helt enig	Nokså enig	Nokså uenig	Helt uenig	N
Foreningene forventer at jeg gjør en frivillig innsats	30	52	14	4	1441
Foreninger er gode til å informere om hva de ønsker jeg som forelder skal bidra med	17	53	24	5	1443
Det er ofte vanskelig å vite hvilke forventninger som stilles til foreldres innsats for barns fritidsaktiviteter	5	34	43	18	1412

Beregnet blant alle som har barn i organiserte fritidsaktiviteter. «Vet ikke» er tatt ut av beregningene.

Oversikten i Tabell 19 omfatter både foreldre som har gjort frivillig innsats siste år, og foreldre som ikke har gjort det. Det er rimelig å tro at disse to gruppene vil se ulikt på disse spørsmålene, og Figur 7 bekrefter at det er tilfelle.

Figur 7. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter om de har gjort frivillig innsats det siste året eller ikke. Prosent helt eller nokså enig

N - har gjort innsats: 1109–1139.

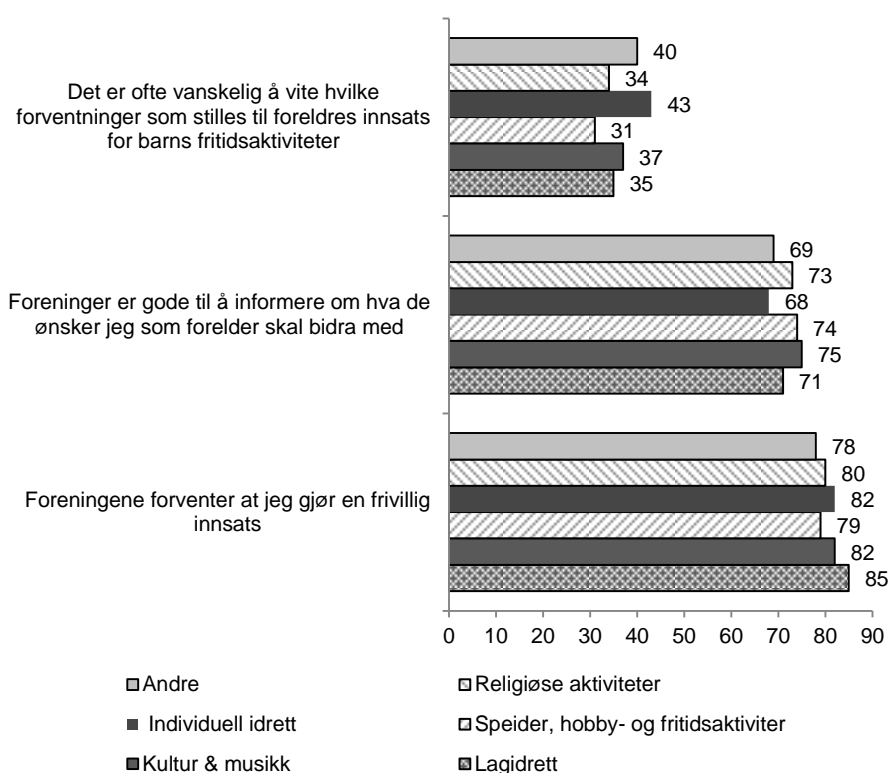
N - har ikke gjort innsats: 303–307.

**Forskjellen mellom de som har gjort og ikke gjort frivillig foreldreinnsats det siste året er signifikant på 1 prosent nivå (Pearsons χ^2)

Rimelig nok er det flere som opplever forventninger fra foreningene blant dem som faktisk har gjort en innsats. Men også blant de passive opplever et betydelig flertall slike forventninger.

Ser vi på de to utsagnene om informasjon, er det – heller ikke uventet – de aktive som føler seg best informert og har minst problemer med å vite hva som forventes. Blant dem som ikke har gjort noe siste år, er det faktisk et flertall som sier seg enig i at det er vanskelig å vite hva som forventes av dem. Her er prosentdifferansen mellom de to gruppene på hele 21 prosentpoeng. Årsaksforholdet kan tenkes å gå begge veier. Blir man dårlig informert og ikke vet hva som kreves, er det mindre sannsynlig at man stiller opp. Men på den annen side gir selvsagt aktiv deltakelse bedre kunnskap om hva foreningene faktisk ønsker og forventer.

Figur 8. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter aktivitetskategori. Prosent som er helt eller nokså enig

N - Andre: 109–110

N - Religiøse aktiviteter: 170–179

N - Individuell idrett: 660–679

N - Speider, hobby- og fritidsaktiviteter: 201–212

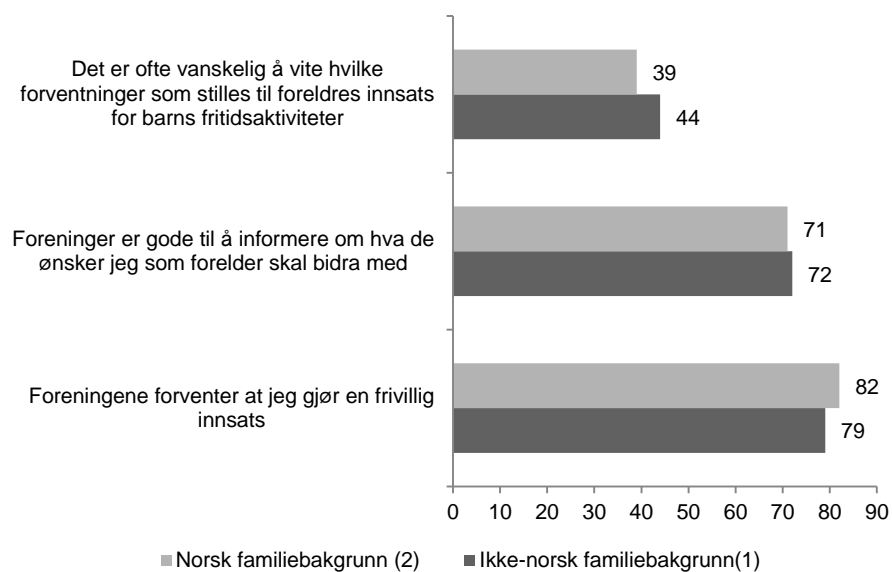
N - Kultur & musikk: 541–557

N - Lagidrett: 820–842

Analysene i kapittel 2 viste at omfanget av frivillig foreldreinnsats var størst blant foreldre som hadde barn i idrettslag. Betyr det også at organisasjonenes forventninger og informasjon oppleves forskjellig, etter hvilken aktivitetstype barna deltar i? Figur 8 viser at svaret er nei. For alle tre utsagn er det relativt små forskjeller mellom de ulike kategoriene. De to kategoriene for idrett – individuell og lagidrett – skiller seg ikke systematisk fra de andre gruppene. Det betyr altså at det ikke er noe empirisk grunnlag for å hevde at idrettsforeldre i særlig grad opplever kravene og forventningene som store, slik det eller kunne være fristende å tro ut fra analysene av omfanget av frivillig foreldreinnsats i kapittel 2.

Selv om manglende eller utydelig informasjon ikke ser ut til å være noe betydelig problem, kan det likevel tenkes at dette rammer enkelte grupper mer enn andre. Med andre ord kan problemer med informasjon og forventninger utgjøre en potensiell sperre for enkelte grupper av foreldre. Ressurssterke foreldre – her målt ved utdanningsnivå – kan tenkes å ha bedre oversikt over hva foreningene forventer. Foreldre med utenlandsk bakgrunn kan på sin side tenkes å ha mindre kjennskap til hvordan den norske frivilligheten fungerer, og dermed være mer avhengig av informasjon og tydelige forventninger fra foreningenes side. Som nevnt tidligere fanger materialet ikke nødvendigvis opp personer med såkalt «ikke-vestlig» familiebakgrunn, men også personer med en bakgrunn fra land som ligger nærmere Norge kan oppleve den norske dugnadskulturen som fremmed. I Figur 9 og Figur 10 ser vi om disse hypotesene finner støtte i materialet.

Figur 9. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter familiebakgrunn. Prosent som er helt eller nokså enig

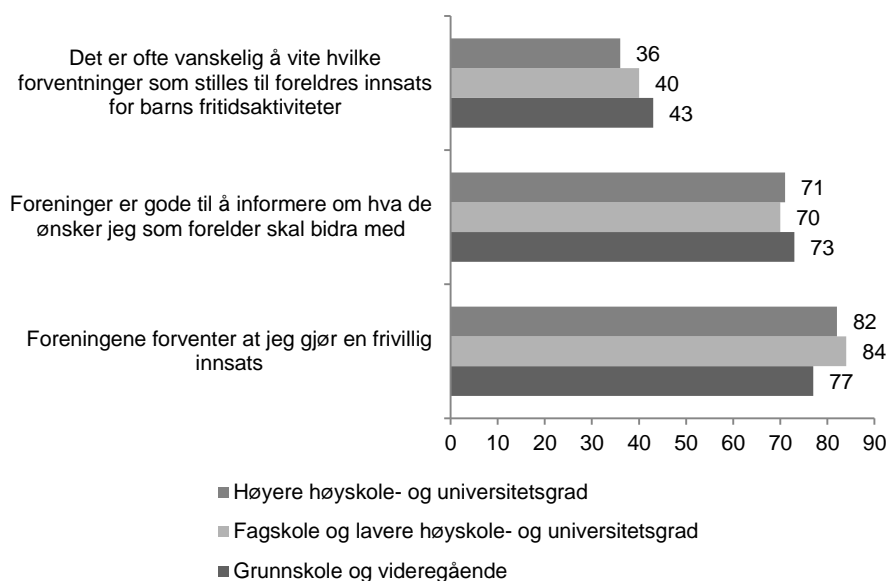
N - Norsk familiebakgrunn: 1332–1354; N - Ikke-norsk familiebakgrunn: 87–89

(1) Respondenten og/eller begge foreldrene er ikke født i Norge.

(2) Respondenten og/eller minst en av foreldrene er født i Norge.

Heller ikke i disse figurene er forskjellene store. For to utsagn – om foreningene er gode til å informere, og om de forventer frivillig innsats – er sammenhengene svake eller usystematiske.

Figur 10. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjon, etter utdanningsnivå. Prosent som er helt eller nokså enig

N - Grunnskole og videregående: 334–348; N - Fagskole og lavere høyskole- og universitetsgrad: 793–808; N - Høyere høyskole- og universitetsgrad: 285–290

Det tredje utsagnet handler om det er vanskelig å vite hvilke forventninger foreningene stiller. Her kan det være større grunn til å vente at det finnes forskjeller mellom ulike grupper i befolkningen, fordi dette utsagnet handler om hvordan man selv opplever informasjonen – ikke om hva foreningene faktisk gjør. Vi finner da også forskjeller i forventet retning: Foreldre med utenlandsk bakgrunn og med lavere utdanning er noe oftere enig i at dette er vanskelig. Forskjellene er likevel forholdsvis små: henholdsvis 5 og 7 prosentpoeng og de slår ikke ut som signifikante.

Dette kan på den ene siden tolkes som et uttrykk for at det finnes sosiale skjevheter og eksklusjonsmekanismer, selv om disse er svake. Men på den annen side kan det faktum at sammenhengene ikke er statistisk signifikante, og at de uansett er relativt små, ses som et uttrykk for at de frivillige organisasjonene faktisk virker inkluderende – når man først er kommet innenfor. At det ikke er noen tydelige forskjeller når vi ser på de to andre utsagnene, forsterker dette inntrykket. Her er det imidlertid verdt å minne om at tidligere analyser i kapittel to indikerer at barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter til dels er betinget av familiens økonomiske situasjon, og at datamaterialet trolig i liten grad fanger opp foreldre som opplever fattigdom.

Disse utdypende analysene rokker ikke ved hovedkonklusjonen fra Tabell 19. De fleste foreldrene opplever at foreningene stiller krav til dem. Et flertall både i utvalget som helhet og i de fleste undergruppene vi har undersøkt mener at foreningene er gode til å informere, og at det ikke er så vanskelig å vite hva som forventes av dem. Kjennskapen til dette er likevel klart best blant dem som faktisk deltar.

Avslutning

Undersøkelsens formål har vært å belyse *frivillig foreldreinnsats* knyttet til barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Med «frivillig foreldreinnsats» mener vi ulønnet arbeid/innsats som en omsorgsperson gjør i forbindelse med barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Vi regner arbeidet som ulønnet selv om man mottar en viss godtgjørelse for utgifter eller en mindre, symbolsk betaling. Tidligere forskning har vist at det nettopp er foreldre som i stor utstrekning utgjør kjernetroppene i det frivillige arbeid som hver dag utføres rundt om i Norge.

Vi har valgt en bred tilnærming til begrepet «foreldre», idet vi her inkluderer voksne som er tett knyttet til barna som omsorgspersoner, både foresatte, steforeldre og foreldre. Videre har vi avgrenset undersøkelsen til de som har barn i alderen 3–16 år. I motsetning til tidligere forsknings fokus på medlemskap, har vi i denne undersøkelsen sett på barns faktiske deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter uavhengig av hvilken aktør som står bak aktiviteten. Det være seg organisasjoner og foreninger, private bedrifter eller for eksempel kommunen.

Undersøkelsen er basert på data samlet inn gjennom en spørreundersøkelse blant foreldre med barn i alderen 3–16 år. Dette omfatter både foreldre som har egen erfaring med frivillig foreldreinnsats og foreldre som ikke har slik erfaring. Respondentene ble rekruttert fra TNS Gallups GallupPanel. Undersøkelsen ble gjennomført i begynnelsen av 2013 og svarprosenten er 64,1 prosent.

I dette avsluttende kapittel vil vi først samle trådene gjennom en oppsummering av undersøkelsens sentrale funn og resultater fra de tre analysekapitlene, og deretter vil vi kort drøfte det overordnede spørsmålet om krysspress og tilrettelegging: *hvorvidt foreldre opplever et sterkt krysspress og hva som kan bidra til bedre tilrettelegging.*

Sentrale funn og resultater

Omfanget av barns organiserte fritidsaktiviteter og frivillig foreldreinnsats

- Langt den største andelen av foreldrene som har barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter svarer at dette dreier seg om idrettsaktiviteter. Nesten seks av ti har barn som deltar i en organisert lagidrett, mens nesten halvparten har barn som deltar i en individuell idrett. Blant ikke-idrettslige aktiviteter er det kultur og musikk som topper. 38 prosent av foreldrene har barn som deltar i denne typen aktiviteter.
- I langt de fleste tilfellene er det frivillige lag og organisasjoner som står bak de organiserte barne- og ungdomsaktivitetene. Kultur og musikk skiller seg ut ved at respondentene i større grad enn innen andre aktivitetstyper nevner at det er en privat bedrift eller kommunen som driver den organiserte barne- og ungdomsaktiviteten.
- 75 prosent av husstandene bruker 10.000 kr eller mindre pr. år på barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter, 50 prosent bruker 5.000 kr eller mindre pr. år og 25 prosent bruker opp til 2.025 kr pr. år. Tar man høyde for antall barn i alderen 3–16 år, ser man at det første barnet er relativt dyrest og at husstandenes utgifter til barns deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter ikke øker proporsjonalt med antall barn. Analysen viser også en klar tendens til at høyinntektshusholdninger bruker til dels mye mer enn lavinntektshusholdninger på barns fritidsinteresser.
- Når foreldre blir spurt om årsaker til at deres barn *ikke* deltar i organiserte fritidsaktiviteter peker de i særlig grad på at «Mitt/mine barn har ikke lyst til å delta i aktivitetene som finnes i nærområdet», mens mindre enn en av ti begrunner dette med at «Det krever for mye innsats av foreldrene» eller «Det koster for mye penger». Det er særlig foreldre med lavere husholdningsinntekt som peker på sistnevnte begrunnelse. Nærmere analyser viser videre at forskjeller i sosioøkonomisk og geografisk bakgrunn i noen grad skaper ulikhet i barns sannsynlighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter. Med andre ord, sosioøkonomisk og geografisk bakgrunn fungerer som seleksjonsmekanismer.
- Nesten ni av ti foreldre med barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har på et eller annet tidspunkt gjort frivillig foreldreinnsats. 12 prosent har aldri gjort det.
- Foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året og foreldre som ikke har gjort det skiller seg fra hverandre med hensyn til utdanningsnivå, medlemskap i foreninger og organisasjoner samt frivillig engasjement utenom i rollen som foreldre. Det pekes i den forbindelse på en sosialiseringseffekt og «ja-person»-effekt.

- Gruppen av foreldre som har gjort frivillig foreldreinnsats det siste året kan deles inn i to like store yttergrupper samt en litt mindre midtgruppe. De to yttergruppene består hver av litt mer enn en tredjedel av foreldrene. Den ene gruppen gjør ganske lite innsats – høyst noen ganger i året – mens omfanget av den andre gruppens frivillige foreldreinnsats er ganske omfattende: én til flere ganger i uken stiller disse foreldrene opp. Midtgruppen gjør frivillig foreldreinnsats én til to ganger i måneden. Omfanget varierer med antall barn og er dessuten størst blant idrettsforeldrene.
- Innen alle aktivitetstypene er transport blant de oppgavene som foreldrene i størst grad har bidratt med på frivillig basis. Ellers er dugnadsarbeid samt innsats med parkerings- eller kioskvakthold eller kakebaking særlig utbredte foreldreoppgaver innen alle aktivitetstypene.
- Idrettsforeldrene utmerker seg ved i størst grad å ta på seg et mangfold av frivillige oppgaver. Det gjelder tyngre oppgaver som å være trener eller instruktør og administrative oppgaver, så vel som lettere oppgaver som loddsalg, «parkeringsvakt/kakebaking/kioskvakt» og annet dugnadsarbeid. Det er to unntak: loppemarked og lederoppgaver på turer og leirer. Her er det henholdsvis «kultur og musikk»- og «speider, hobby- og fritidsaktivitet»-foreldrene som har høyeste andel.

Foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats og opplevelse av krysspress

- Frivillighet som verdi står sterkt i Norge. Det gjelder også når det å utføre frivillig foreldreinnsats settes opp mot betalt eller profesjonell innsats innen organiserte barne- og ungdomsaktiviteter. Det er de foreldrene som ikke gjør frivillig foreldreinnsats som er mest positive til betalt og profesjonell innsats. Samtidig er det blant alle forholdsvis begrenset opplutning om å gjøre enda mer frivillighet.
- Det er en utbredt holdning at det alltid er de samme foreldrene som stiller opp og at frivilligheten eller snarere belastningen ved denne er ujevnt fordelt. Dette er en side ved «ja-person»-effekten.
- Foreldre som gjør frivillig foreldreinnsats gjør dette særlig med henvisning til foreldrerollen, at det rett og slett er en del av det å være en forelder. «Ekspressive» motiver som det å bli kjent med andre foreldre og ha det morsomt er noe mindre utbredte, men spiller likevel en rolle: frivillighet kan også være en sosial aktivitet. De motivene som synes minst viktige er det instrumentelle motivet – læring og erfaring – samt at man gjør det på grunn av andre foreldres manglende engasjement. Dette er en liten gruppe som stiller opp som en påtvunget plikt.

- Blant foreldre som sier at de vil utføre mer frivillig foreldreinnsats i fremtiden, er begrunnelsene i høy grad knyttet til barna: at barna begynner med nye aktiviteter eller blir mer aktive. Motivene for mer frivillig foreldreinnsats er i langt mindre grad knyttet til behovet for foreldreinnsats ved at andre ikke stiller opp eller fordi man har fått bedre tid.
- Blant dagens passive foreldre begrunner halvparten eller flere det at de ikke vil gjøre frivillig foreldreinnsats med at de ikke er blitt spurt, at organisasjonen ikke oppmuntrer til frivillig innsats eller at deres arbeidssituasjon er for krevende.
- Blant dagens aktive foreldre, er begrunnelsen for at de vil bruke mindre tid på frivillig foreldreinnsats i størst utstrekning knyttet til barna – at barna er blitt mindre aktive. Samtidig er det også en forholdsvis andel som peker på en krevende arbeidssituasjon som årsak.
- Blant dagens aktive foreldre, er hovedbegrunnelsen for at de ikke vil gjøre mer enn i dag at «Jeg gjør allerede nok», i tillegg til at en krevende arbeidssituasjon også trekkes frem av mange i denne gruppen.
- De minst utbredte grunnene for passivitet i undersøkelsen er at «Jeg føler meg ikke velkommen i organisasjonen/foreningen» og «Mitt/mine barn vil ikke at jeg skal engasjere meg».
- I den grad foreldre til barn som driver med organiserte fritidsaktiviteter opplever krysspress som problem for å gjøre frivillig foreldreinnsats, er dette presset i overveiende grad knyttet til arbeidssituasjonen. Det er i særlig grad menn og foreldre med høyt utdanningsnivå som opplever et slikt press. Hjemmesituasjonen og deltagelse i andre aktiviteter ser ut til å ha mindre betydning.

Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjonsevne

- Det er utbredt enighet om at foreninger stiller krav til foreldrene. Det gjelder både blant dem som gjør frivillig foreldreinnsats og dem som ikke gjør.
- Foreldrene er generelt mer fornøyd enn misfornøyd med foreningers informasjon om hva som forventes av dem. Men blant dem som ikke gjør frivillig foreldreinnsats er det en majoritet som sier seg enig i at det er vanskelig å vite hva som forventes av dem. Andelen blant de aktive er 35 prosent.
- Synet på foreningers forventninger og informasjonsevne varierer ikke systematisk med hvilken type aktivitet barna holder på med.

Krysspress og tilrettelegging – en utfordring?

Det overordnede spørsmålet i denne undersøkelsen, *hvorvidt foreldre opplever et sterkt krysspress og hva som kan bidra til bedre tilrettelegging*, har blitt belyst indirekte så vel som mer direkte gjennom en bred empirisk tilnærming som har gitt en del svar, men også spørsmål for videre undersøkelse.

Vår undersøkelse tyder på at foreldre til barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter *ikke* opplever krysspress som en stor utfordring i hensynet til det å utføre frivillig foreldreinnsats. Om de gjør en slik innsats beror i langt større utstrekning på barna og deres aktivitet. Når det er sagt, er det også klart at i den grad krysspress oppleves som et problem, er det knyttet til arbeidssituasjonen, snarere enn hjemmesituasjonen og forelderens deltagelse i andre aktiviteter.

Nå er det slik at det å unnskyldte seg med travelhet på andre områder, kan være en enkel måte å forklare sin passivitet eller sitt ønske om å unnsnippe foreldreoppgaver. Det er vanskelig å vite om forklaringene knyttet til krevende arbeidssituasjon, hjemmesituasjon eller høy deltagelse på andre arenaer er reelle eller bare lettvinte unnskyldninger. Sannsynligvis er det både/og. Men vi vet også at det finnes mange som ikke opplever et krysspress, at det er noen foreldre som alltid stiller opp – «ja-personer» – og der tid ikke er et spørsmål. De gjør det for deres barn og fordi de mener at det er en del av det å være foreldre. For denne gruppen kan man kanskje snakke om *grenseløs frivillig foreldreinnsats*.

Gitt dette, er det da mulig å legge bedre til rette for frivillig foreldreinnsats? Når det gjelder den praktiske tilretteleggingen og gjennomføringen av frivillig foreldreinnsats, må man nok ta utgangspunkt i at alle foreldre ikke er like fleksible. Det gjelder særlig med hensyn til arbeidssituasjonen. Noen grupper opplever dette krysspresset sterkere enn andre: menn og foreldre med høyt utdanningsnivå peker i større grad enn andre på en krevende arbeidssituasjon som begrunnelse for å ikke ville bruke mer tid, eller å ville bruke mindre tid, på frivillig foreldreinnsats. I den grad det er mulig, kan det derfor anbefales at man forsøker å legge til rette for foreldrenes engasjement utenfor vanlig arbeidstid. Det lyder kanskje som en selvfølgelighet, men ikke desto mindre er det en kjensgjerning at mange foreldre har vanskelig for å stille som trener torsdag kl 15.30. Torsdag kl 18.00 vil ofte være enklere. Samtidig, hvis arbeidssituasjonen er krevende, kan det være at den frivillige foreldreinnsatsen kan være mer fleksibel. Det er ikke alle foreldreoppgaver som må utføres på faste tidspunkter eller tildeles i siste liten. Kanskje man i større grad kan tilpasse foreldreoppgavene til foreldrene? Det handler om dialog og å forberede foreldrene. Gi dem mulighet til å planlegge ved at de får informasjon i god tid. Er det loppemarked første helg i september hvert år, skulle det ikke være noe i veien for å varsle – informere – de aktuelle foreldrene i juni i stedet for i midten av august. En annen ting er å tilpasse arbeidsoppgavene i den grad det er mulig. Er det noen foreldre som foretrekker å stå kioskvakt heller enn å

kjøre barna til kamp? Slik tilpasning er mulig dersom det er god og tidlig dialog. Det gjelder dialogen mellom forening og foreldre så vel som foreldrene imellom.

Hva så med informasjonen? Kan den tilrettelegges og formidles på en bedre måte? De fleste – men ikke alle – foreldre mener at foreninger og organisasjoner informerer bra og på en tydelig måte hva de forventer av foreldrene. I den grad informasjonen på denne måten fungerer som en seleksjonsmekanisme som understøtter eksisterende sosiale skillelinjer i det frivillige Norge, kan dette ha alvorlige konsekvenser for frivilligheten. Slike forskjeller er imidlertid ikke særlig tydelige i vårt materiale, selv om det må tilføyes at vår undersøkelse neppe når så godt ut til foreldre som opplever fattigdom. Men uansett om slike skiller oppstår, er det uheldig når noen oppfatter forventningene som uklare. Det kan være vesentlig å formidle informasjonen på en konkret og tydelig måte, og ikke bare ta for gitt at alle vet hvordan man pleier å gjøre. Informasjonen bør gi svar på hvilke, hvordan og hvorfor foreldreoppgavene skal utføres. Dertil kommer at informasjonen også bør inkludere en tilbakemelding og en klapp på skulderen til dem som stiller opp. En slik oppmuntring kan kanskje bane veien for god dialog og frivillig foreldreinnsats i ordets egentlige betydning – *frivillig*.

Litteratur

- Enjolras, B. & Wollebæk, D. (2010). *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering*. Rapport 2010:02. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. New York: Cambridge University Press
- Putnam, R.D. (1993). *Making Democracy Work : Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sivesind, K.H. (2007). *Frivillig sektor i Norge 1997–2004. Frivillig arbeid, medlemskap, sysselsetting og økonomi*. Rapport 2007:10. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Sivesind, K.H. (2012). Hvilken betydning har personlig bakgrunn og økonomi for barn og unges medlemskap i frivillige organisasjoner ? I B. Enjolras, K. Steen-Johnsen & G. Ødegård (red.), *Deltagelse i frivillige organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Rapport 2012:04. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2013a). *Tabell: 07459: Folkemengde, etter kjønn og ettårig alder. 1. januar 2013*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=NY3026&KortNavnWeb=folkemengde&PLanguage=0&checked=true> (22.05.2013).
- Statistisk sentralbyrå (SSB) (2013b). *Tabell: 05810: Folkemengde, etter kjønn og alder 2013*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&ProductId=&MainTable=FolkmengdHist4&nvl=&PLanguage=0&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=folkemengde&StatVariant=&checked=true> (22.05.2013).
- Verba, S., Schlozman, K. L. & Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wollebæk, D. & Seggaard, S.B. (red.) (2011). *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wollebæk, D., Selle, P. & Lorentzen, H. (2000). *Frivillig innsats*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wollebæk, D. & Sivesind, K.H. (2010). *Fra folkebevegelse til filantropi ? Frivillig innsats i Norge 1997–2009*. Rapport 2010:03. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Rapport 2013:3

<i>Forfatter/Author</i> Jo Saglie og Signe Bock Seggaard
<i>Tittel/Title</i> Grenseløs frivillig foreldreinnsats? En dokumentasjonsrapport
<i>Sammendrag</i> Med utgangspunkt i temaet «frivillig foreldreinnsats» og den overordnede problemstillingen «hvorvidt foreldre opplever et sterkt krysspress og hva som kan bidra til bedre tilrettelegging», belyser denne rapporten følgende forhold: 1. Omfanget av barns organiserte fritidsaktiviteter og frivillig foreldreinnsats, 2. Foreldres holdninger til frivillig foreldreinnsats og opplevelse av krysspress og 3. Foreldres syn på foreningenes forventninger og informasjonsevne. Rapporten er basert på data fra en spørreundersøkelse blant foreldre og foresatte som har barn i alderen 3–16 år. Noen av barna deltar i organiserte fritidsaktiviteter, mens andre ikke gjør det. I avslutningen drøftes det om foreldre oppfatter krysspress som en reell utfordring, og hvordan man bedre kan tilrettelegge for foreldres engasjement. Undersøkelsen tyder på at foreldre til barn som deltar i organiserte fritidsaktiviteter ikke opplever krysspress som en stor utfordring i hensynet til det å utføre frivillig foreldreinnsats. Når det gjelder tilrettelegging peker rapporten bl.a. på at tidlig så vel som tydelig og konkret informasjon er viktig. Informasjonen bør også omfatte tilbakemeldinger til dem som stiller opp fordi slike tilbakemeldinger kan være inngangen til god dialog og frivillig foreldreinnsats.
<i>Emneord</i> Frivillig arbeid og innsats, foreldre, barn og unge, frivillig sektor, krysspress
<i>Summary</i> This report on parent volunteering in Norway presents results from a survey of parents with children aged 3–16 years. Three themes are analysed: 1) The extent of children's organized leisure activities and parent volunteering; 2) Parents' attitudes towards volunteering, and the extent to which they feel that volunteering conflicts with other tasks; and 3) How parents view the information and expectations that the voluntary associations present. In the concluding discussion, we discuss whether parent volunteering is vulnerable to conflicting demands and time pressure, and how conditions for parent volunteering can be improved. The analyses indicate that parents do not perceive time pressure from other tasks as a major obstacle for volunteering. However, early, clear and concrete information – including feedback to the volunteers – may help improving the conditions for parent volunteering.
<i>Index terms</i> Volunteering, parents, children and youth, nonprofit sector